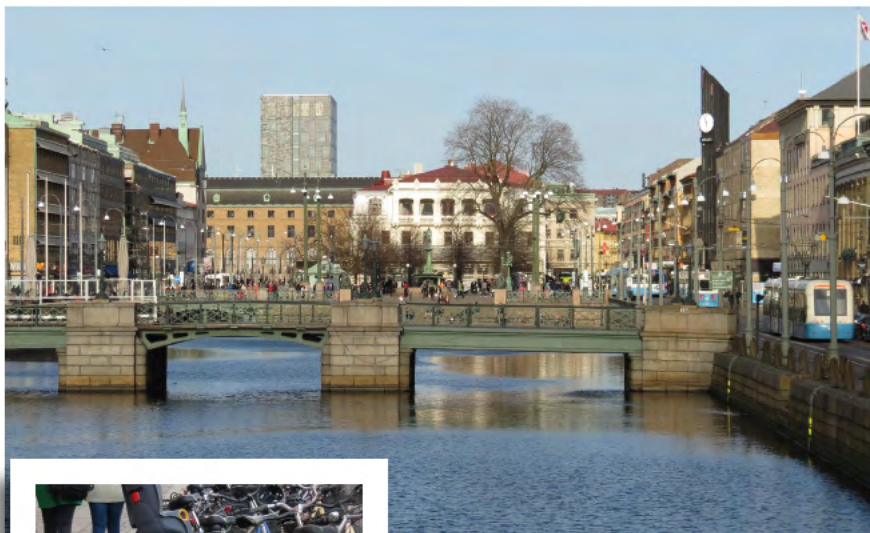

BUDGET 2015

GÖTEBORGS STAD

miljöpartiet
de gröna

Förslag till budget 2015

och flerårsplaner 2016–2017
för Göteborgs Stad

miljöpartiet de gröna

Innehåll

Göteborg – grön och modern framtidsstad	5
Ledning och styrning	6
Analys i fyra dimensioner	8
Mål och inriktning.....	18
En stad för alla.....	18
Skola och utbildning	27
Fritid	30
Äldre	32
Stadsutveckling för människor och miljö	34
Arbete och näringsliv	43
Kultur	49
Personal	51
Ekonomi	54
Upphandling.....	60
Investeringar	62
Ökningar av driften.....	64

Göteborg – grön och modern framtidsstad

Göteborg är på många sätt en fantastisk stad. De allra flesta göteborgare trivs och rekommenderar gärna andra att flytta hit. Göteborg är också en stad i förändring. Användningen av naturresurser, inflyttningen och förändringar i omvärlden gör att vi behöver arbeta hårdare för att Göteborg ska bli en ekologiskt, socialt, ekonomiskt och kulturellt hållbar stad för framtidens göteborgare.

Göteborgarna är på många sätt privilegierade men vi är också en del av en global miljö och en världsspännande mänsklig gemenskap där lokala lösningar krävs. Vi kan leva goda liv samtidigt som vi bidrar till solidaritet och tar ansvar för miljö- och klimatfrågorna.

Vi behöver ett välfärdssamhälle som inte baseras på ständig tillväxt. Vi behöver ställa om Göteborg till ett kretsloppssamhälle där vi återanvänder, återvinner och återbrukar allt mer. Staden ska stimulera det framväxande gröna och kreativa näringslivet som vill ta ett ansvar och ser möjligheter med en hållbar stad.

Klimatförändringarna märks redan. Vi måste därför minska användningen av fossila bränslen och samtidigt bygga ut biogas, vindkraft och solenergi. Vi ska värna och utveckla stadens natur- och grönområden när staden växer. Utan de gröna lungorna och kilarna tappar Göteborg sin attraktionskraft och viktiga ekosystemtjänster.

Trafiken ska moderniseras. Västsvenska paketet och trängselskatten har minskat bilismen och vår klimatpåverkan men även gett renare luft och mindre buller. Kollektivtrafiken ska utvecklas och bli effektivare. Fotgängare och cyklister ska komma fram lättare. Nya spår behövs på Hisingen och från södra Göteborg. På sikt kan tunnelbaneliknande lösningar i centrum förbättra stadsmiljön.

Trots lokala prioriteringar på skolan, förskolan och äldreomsorgen finns stora behov och förändringar måste till nationellt och i Göteborg. Lärarnas och elevernas situation måste förbättras. Kvaliteten i förskolan behöver höjas och äldre göteborgare måste få fler alternativ när hälsan försämras.

Göteborg behöver också bli en mer öppen stad, baserad på mänskliga rättigheter. Göteborgarna ses redan av många som gästfria och här är stadens kulturliv, fria konstnärer och evenemang viktiga. Vi behöver bli bättre på att ta emot nya göteborgare från när och fjärran. De ska ha lika möjligheter som alla göteborgare och vi ska arbeta inkluderande så segregationen och främlingsfientlighet motverkas. Öppenheten gäller också ökad insyn i stadens verksamheter och öppenhet för olikheten.

Gör Göteborg till en fantastisk stad för alla även i framtiden.

Kia Andreasson

Thomas Martinsson

Ulf Kamne

Ledning och styrning

Budgeten är det övergripande och överordnade styrdokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser. Budgetens roll är att inom de ekonomiska ramarna och gällande lagstiftning ange kommunfullmäktiges prioriterade mål och inriktningar. Prioriterade mål ska brytas ned till SMARTA mål (specifika, mätbara, accepterade, realistiska, tidsatta och ansvarsfördelade) och omsättas i praktisk handling av nämnderna och styrelserna. Planer, program, riktlinjer och policies som kommunfullmäktige har antagit ska följas och genomföras men är underordnade budgeten.

De prioriterade målen har en tidshorisont över hela planperioden om inte annat anges. Måluppfyllelse eftersträvas snarast möjligt. Revidering av de prioriterade målen sker årligen genom ett nytt budgetbeslut. Förvaltningar och bolag ska ha samma följsamhet mot budgetens prioriterade mål.

Det har visat sig vara svårt att nå hög måluppfyllelse för flera av de prioriterade mål som fullmäktige beslutat om. Budgetprocessen har därför justerats utifrån effektivitet, ökad dialog och kommunikation.

Budgeten är förändringsinriktad och analysen visar huvuddragen av vad vi ser behöver förändras i verksamheterna. Många verksamheter nämns inte i budgeten men är viktiga och ska fortsätta bedrivas och utvecklas om inte annat anges. Analysen ska underlätta dialogen med förvaltningarna och bolagen om hur framförallt de prioriterade målen kan uppnås på bästa sätt.

De prioriterade målen ska följas upp. Inriktningarna anger de strategier och arbetssätt som väsentligt bidrar till måluppfyllelse för de prioriterade målen. Även andra effektiva sätt att nå de prioriterade målen kan utvecklas. Inriktningarna ska följas upp med avseende på de prioriterade målen. I de fall mål saknas eller inriktningarna inte är direkt knutna till målet/målen på området följs inriktningarna upp utifrån de politiska ambitionerna. Uppdragen ska vara genomförda 2015 om inte annat anges.

Samordning av kommungemensamma mål

Varje nämnd och styrelse ansvarar för att uppnå sin del av fullmäktiges prioriterade mål och för att värdera hur de påverkar den egna verksamheten. Nämnder och styrelser ska utifrån ett hela-staden-perspektiv samverka i arbetet med kommunfullmäktiges budget och prioriterade mål. För de prioriterade mål som kräver mer strukturerad samordning utser kommunstyrelsen en nämnd eller styrelse till

processägare med befogenhet att samla aktuella nämnder och styrelser. Processägaren har en samordnande, uppföljande och ledande roll för att nå målet men kan aldrig ta över ansvaret för respektive nämnd eller styrelses budgetarbete.

Nämndernas och styrelsernas arbete med budget/affärsplan

Utifrån kommunfullmäktiges budget ska varje nämnd/styrelse utarbeta och besluta om ett inriktningsdokument för den egna budgeten/affärsplanen. Nämnderna och styrelserna ska i första hand bryta ner fullmäktiges prioriterade mål och inriktningar och anpassa dem till sina verksamheter för att bidra till god måluppfyllelse i ett hela-staden-perspektiv. Därefter kan de göra ytterligare prioriteringar och formuleringar utifrån den egna verksamhetens förutsättningar. Ansvaret för framtagande och beslut av inriktningsdokumentet kan inte delegeras.

I inriktningsdokumentet ska tydligt framgå hur de prioriterade målen ska uppnås och vilka processägare man avser att samverka och föra dialog med för att nå måluppfyllelse. Sedan ska nämnderna/styrelserna delegera utarbetandet av budgetförslag/affärsplan till förvaltningen/bolaget. Förslaget ska baseras på inriktningsdokumentet och innehålla konkreta och kvantifierbara mål samt beskriva hur målen ska nås. Även här ska anges hur förvaltningen avser att samverka och föra dialog med processägare, berörda förvaltningar och bolag.

Budgetförslaget/affärsplanen behandlas och beslutas av nämnden/styrelsen som har det övergripande ansvaret.

Uppföljning och rapportering

Varje nämnd och styrelse ansvarar för uppföljning av dels den egna verksamhetens uppdrag som beskrivs i reglemente respektive ägardirektiv och dels kommunfullmäktiges prioriterade mål och inriktningar. Rapporteringen sker till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige och ska ske utifrån risk och väsentlighet vilket innebär att det i första hand är särskilt viktiga resultat, utvecklingsområden och händelser som ska rapporteras. Rapporteringen ska innehålla viktiga mätresultat men framförallt analyser, slutsatser och kommentarer som förklarar resultatet och vad det betyder för den egna verksamheten och Göteborgs Stad som helhet.

För att öka de prioriterade målens måluppfyllelse och öka tydligheten om vad som ska följas upp ska en tydligare dialog mellan nämnder/styrelser och förvaltningsarna/bolagen hållas.

Analys i fyra dimensioner

Göteborg ska vara en öppen, solidarisk och hållbar stad, där alla har möjlighet att påverka och styra sina liv. Utgångspunkten för att budgeten ska styra utvecklingen åt det hållet är en nulägesanalys gjord utifrån fyra hållbarhetsdimensioner: den sociala, den ekologiska, den ekonomiska och den kulturella dimensionen. Dimensionerna måste samspela och stödja varandra för att en hållbar utveckling ska nås.

Dagens ekonomiska system är en återvändsgränd där människor och vår gemensamma livsmiljö slits ned. Vi behöver skapa ett välfärdssamhälle och fördelningssystem som inte baseras på ständig tillväxt och en ohållbar resursförbrukning. Högre materiell konsumtion leder till att jordens ändliga resurser förbrukas än snabbare. Lägre ekonomisk omsättning kan samtidigt leda till minskade resurser till skola, äldreomsorg och kultur. På sikt behövs ett fördelningssystem som inte baseras på tillväxt eftersom högre materiell konsumtion leder till att jordens ändliga resurser förbrukas än snabbare. I enlighet med FN-rapporten från Bruntland-kommissionen 1987 om hållbar utveckling så måste ekonomin utgå från sociala och ekologiska hänsyn. Principerna för cirkulär ekonomi som fokuserar mer på delning och att sälja funktioner än på fysiska produkter är därför intressanta som möjliga nya ekonomiska redskap.

Öppenhet är en central fråga för politiken. Göteborgs Stad har öppnats upp de senaste åren genom bland annat öppnare politiska besluts- och informationsprocesser. Den rödgröna majoriteten har också uppmuntrat en öppnare kultur där dialogen mellan politiken och verksamheterna betonats. De senaste årens avslöjanden om oegentligheter i några förvaltningar och bolag har fört det goda med sig att internkontrollen blivit bättre, styrdokument har skärpts och kanaler har öppnats för de som vill berätta om misstänkta oegentligheter. Den mycket stora majoriteten av anställda inom staden som sköter sitt arbete på ett föredömligt sätt ska därför känna stöd i förändringsarbetet. Samtidigt måste mycket mer göras för att öka tillit och förtroende. Det kommer att ta många år och mycket arbete innan göteborgarna fullt ut kan uppleva Göteborgs Stad som en föredömligt transparent och öppen stad.

Dialogen mellan politikerna och göteborgarna behöver förbättras liksom den stora kontaktytan mellan stadens anställda och göteborgarna. Stadens bemötande av göteborgarna har blivit bättre genom utbildning och ett värdegrundsarbete. Men fler steg behövs för att ge alla invånare ett likvärdigt bemötande.

Kvalitetsutveckling är avgörande för att offentliga medel används rätt, bra och effektivt. Staden behöver ett mer systematiskt och samordnat arbete för kvalitetsledning och verksamhetsutveckling – inklusive kommunikation, god uppföljning och utvärdering. Invånar- och brukarinflytandet måste också bli mer naturliga delar av ordinarie verksamhet och ses som en viktig del av kvalitetsutvecklingen.

Ekologiska dimensionen

Staden har tagit viktiga steg för att minska utsläppen som påverkar klimatet. Till exempel genom nya trafiklösningar, minskat metanläckage, minskade avfallsmängder, strängare krav på stadens fordon och satsningar på motiverande information. Den genomsnittlige göteborgaren släppte 2012 enligt nuvarande beräkningsätt ut cirka 5,1 ton koldioxid till atmosfären vilket är en minskning med 9 procent sedan 2011. Det är positivt men utsläppen varierar kraftigt över tid beroende på väder, konjunktur och beteendemönster. En stor utmaning är också att ta hänsyn till göteborgarnas totala konsumtion. Om även utsläpp orsakade av vår import räknas med så fördubblas utsläppen per capita. Därför behövs fler åtgärder för att staden ska ta sin del av det globala ansvaret för att förhindra allvarliga klimatförändringar. En bättre analys av stadens utsläpp av fossila bränslen behövs också för att se var ytterligare minskningar kan göras. Val av material påverkar också klimatet. Cement och aluminium har till exempel mycket stor klimatpåverkan. Naturens koldioxidupptagande förmåga behöver öka. En väl fungerande grund havsvik, fri från båttrafik, är bland de ekosystem som har störst koldioxidupptagande förmåga.

Staden når inte miljökvalitetsmålen även om färden mot ett hållbart samhälle börjat. Målen hör intimt samman med flera av de prioriterade budgetmålen. För att klara alla mål behöver stadens alla bolag och nämnder genomföra miljöprogrammet och arbeta efter det klimatstrategiska programmet och energiplanen.

Tidigare stadsplanering har fragmenterat naturen och bilismen har gett en utspridd och gles stad med en onödigt stor infrastruktur. Barriärer har skapats av leder, trafikanläggningar och stora parkeringsytor. Den kemiska belastningen i ekosystemen har också ökat. Artrikedomen i Göteborg har därför minskat och allt fler arter är hotade. För att nå ett hållbart Göteborg med hög biologisk mångfald och goda rekreationsmöjligheter har staden tagit fram en grönstrategi, en strategi för utbyggnadsplanering och en trafikstrategi. Tillsammans med kommande riktlinjer för bostadsförsörjning finns en början på hur Göteborg ska utvecklas och klara bostadsbristen samtidigt som jordbruksmark, natur- och kulturvärden bevaras. Ytterligare hänsyn behöver dock tas till sammanhängande grönstråk och skyddad jordbruksmark.

Västsvenska paketet med trängselskatt har inneburit en minskning av biltrafiken i främst centrala Göteborg och på in- och utfartslederna. Halterna av kväveoxider och partiklar samt koldioxidutsläppen har sänkts. Det ger friskare människor och färre förtida dödsfall. Trafikminskningen som Västsvenska paketet och Västlänken ger kommer dessutom att frigöra stora ytor i centrum som kan användas för nya blandstadskvarter och gröna rekreationsområden. Resorna med kollektivtrafik har också ökat kraftigt. Samarbetet med Västra Götalandsregionen behöver förstärkas eftersom de har ansvaret för kollektivtrafiken. Det är särskilt viktigt när nya spår

behöver byggas och investeringar göras för att öka kollektivtrafikens kapacitet. Stadens krav på sina fordon bidrar också till förbättrad luftkvalitet samtidigt som tjänsteresorna behöver klimatanpassas ytterligare.

Cykeltrafiken har ökat med 22 procent i Göteborg mellan 2012 och 2013. Detta är en tydlig indikation på att trängselskatten och förbättrad cykelinfrastruktur gjort det mer attraktivt att cykla och gett många människor nya resvanor. Ökad cykeltrafik ger flera positiva effekter för samhället utöver miljöaspekterna. Cyklisterna tar mindre plats i trafiken och det är billigare att underhålla cykelbanor än vägar, spår, bussar och spårvagnar. Människor får motion och blir friskare. Bullret minskar och därmed relaterade sjukdomar. Den positiva utvecklingen behöver påskyndas för att ge cyklisterna ännu bättre förutsättningar och få fler att cykla.

Prognoser pekar på att godsvolymerna i och runt Göteborg ökar. Det är därför viktigt att bygga ut järnvägen så att lastbilstransporterna inte ökar. Om Hamnbanan byggs under jord frigörs ytterligare ytor i centrala Göteborg. Barriärer försvinner och transporterna av farligt gods blir säkrare.

Frigörandet av ytor är viktigt för att Göteborg ska fortsätta vara en grön och attraktiv stad. Det är också avgörande för att nya bostäder ska kunna byggas utan att naturen skadas. Genom att koncentrera nybyggnationer till redan exploaterade områden kan både förorenade markområden bli sanerade och fler bostäder byggas nära befintlig kollektivtrafik, infrastruktur och service. Möjligheterna att förtäta, bygga blandstad och skapa mötesplatser ökar. Bilbehovet minskar samtidigt som nyttan med gjorda investeringar ökar.

Utbyggnaden av bostäder med särskild service går för långsamt. Det finns också en stor efterfrågan på studentbostäder och bostäder med låg hyra. Trots att Göteborg planerar och bygger mycket så räcker det inte. Kostnaderna för bostadsproduktion har ökat kraftigt och nybyggda bostäder blir ofta för dyra för de som står utanför bostadsmarknaden. Det kan därför krävas en omflyttning innan den bostadslöse kan få nytta av en nybyggnation. Trögheten i systemet gör att det på sikt riskerar att uppstå både bostadsbrist och överskott på bostäder. Ett exempel på att det går att bygga billigt är markanvisningstävlingen på Guldmyntsgatan i Högsbo. Liknande tävlingar kan vara ett verktyg för fler billiga bostäder.

Allmännyttan är ett viktigt redskap för att stävja bostadsbristen. Men Framtidskoncernens möjligheter har försvarats genom lagkrav på att allmännyttan ska drivas strikt efter affärsmässiga principer. Staden behöver därför pröva var gränserna för dessa principer går. Koncernen har byggt för lite under senare år men en ökad byggtakt är på gång.

Bostadsbehovet har också ett regionalt perspektiv. Det behövs bättre dialog med kranskommunerna för att öka byggandet i kollektivtrafiknära lägen utanför Göteborg.

I Göteborg är många av allmännyttans lägenheter i behov av omfattande renoveringar. Finansiering måste ske utan att drabba de boende för mycket. Det är i dagsläget svårt att både renovera och energieffektivisera utan att kostnaden blir hög för de boende. Det saknas i dagsläget statliga subventioner för nödvändiga investeringar.

Dagens konsumtionsmönster leder i många fall till en ohållbar användning av naturresurser genom svinn och överkonsumtion. Livsstilsreklam och attityder kring status spelar in liksom ekonomisk möjlighet att konsumera. Köttkonsumtionen behöver minskas eftersom den bidrar till relativt stora utsläpp av växthusgaser.

Det finns ett tydligt samband mellan avfallsmängder, dess behandling och klimatpåverkan. Många av jordens resurser är samtidigt svåråtkomliga och sinande. Detta gäller särskilt många metaller och högkvalitativt fosfor lämpat för odling. Göteborgarna är bra på att källsortera. Insamlingen av biologiskt avfall ökar och förbränningen av avfall har minskat sedan 2008 och här utmärker sig Göteborg mot landet i övrigt. Ökad insamling i flerbostadshus är dessutom möjlig och en större andel av det biologiska avfallet kan bli biogas. Det krävs dock bättre incitament för de som sorterar bättre om insamlingen ska öka. Ett förbättringsområde är ökad kontroll över flödet av farligt avfall, ett annat är att öka andelen biogas som utvinns ur matavfallet.

Sociala dimensionen

De flesta göteborgare lever ett gott liv och många människor vill flytta till Göteborg för att staden upplevs som attraktiv och erbjuder arbete, kultur och evenemang. Samtidigt är människors levnadsförutsättningar och framtidsutsikter mycket olika mellan stadsdelarna. Det finns stora ekonomiska, utbildningsmässiga, sociala och hälsomässiga skillnader.

Segregationen innebär stora skillnader i uppväxtvillkor och begränsar många göteborgares mänskliga rättigheter. Ökad integration är en av stadens största utmaningar och innebär att öka blandningen och inkluderingen av människor i varje område. Integration är inte ensidig – den berör alla oavsett bakgrund och vilken del av staden man bor i. Idag har inte alla lika möjligheter till boende och sysselsättning. Både bostadstyper och boendeformer är ofta uppdelade geografiskt. Möjligheterna till en god utbildning finns för alla men i praktiken använder inte alla dem. Stadens bemötande av invånarna har förbättrats men fler steg behöver tas för att alla ska få ett likvärdigt bemötande.

Gängkriminaliteten i Göteborg har ändrat karaktär från medlemsgäng med icke-geografisk rekrytering till territoriella gäng med bas i särskilda bostadsområden. Här finns ett stort behov av att arbeta med förebyggande och tidiga insatser och att mobilisera ungdomarna själva liksom föräldrar, föreningar och stadens verksamheter för att erbjuda positiva alternativ.

Föreningslivet i Göteborg är mycket viktigt som ett socialt kitt i staden. Trots att staden de senaste åren satsat på fritidsanläggningar kvarstår stora behov av tillgängliga, flexibla lokaler för idrott och andra typer av aktiviteter.

De nationella minoriteternas rättigheter har länge åsidosatts genom att samhället osynliggjort förtryck, övergrepp och diskriminering. Det finns fortfarande brister och arbetet med minoriteternas rättigheter måste fortsätta genom bland annat ökad delaktighet, större inflytande och stöd till språk och kultur.

Göteborg är ännu inte jämställt. Kvinnor är fortsatt underordnade och förfördelas i stadens resurstilldelning. Sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck leder idag till diskriminering av dem som avviker från heteronormen. Strukturellt sett finns det bland hbtq-personer en större ohälsa än i övriga befolkningen. Våld i nära relationer är också ett uttryck för ett ojämnt samhälle. Äldre kvinnor, kvinnor med missbruksproblematik eller med funktionsnedsättning samt hbtq-personer som utsätts för våld av sina partners har i högre grad svårare än andra att söka och få hjälp. Göteborg har god tillgång till platser på kvinnojourerna men allt fler kvinnor kommer inte vidare på grund av bostadsbristen.

Tillgängligheten för personer med funktionsnedsättningar ökar och EU-kommisionen utsåg under 2014 Göteborg till vinnare av Access City-priset. Det är ett erkännande av vårt arbetssätt för att öka tillgängligheten för äldre och personer med funktionsnedsättningar. Många utmaningar återstår ändå för att göra staden tillgänglig för alla.

Barn, unga, äldre och personer med funktionsnedsättning får inte alltid den hjälp och det stöd som de har rätt till enligt lagen om stöd och service. Även då kommunen har beviljat en insats verkställs den ibland inte omedelbart. Efterfrågan på bostäder med särskild service fortsätter öka samtidigt som boendestödet är ojämnt utbyggt och inte tillgänglig dygnet runt i alla stadsdelar. Ökad arbetslöshet, brist på tillgänglighet och anpassning slår särskilt hårt mot personer med någon form av funktionsnedsättning.

Många barn och familjer får del av det förebyggande folkhälsoarbetet medan vissa riskgrupper, som exempelvis unga vuxna med drogmissbruk, hamnar utanför. Det krävs långsiktiga aktiviteter och samverkan för att främja goda och jämlika levnadsvillkor för göteborgarna. Idag saknas modeller för att mäta effekter och kostnader för förebyggande folkhälsoinsatser.

För att klara stadens välfärdsuppdrag och nå social hållbarhet måste den offentliga sektorn utvecklas. Samarbetet med den sociala ekonomin och idéburna, ideella organisationer behöver också förbättras.

Äldres hälsa har förbättrats och livslängden ökar samtidigt som de socioekonomiska skillnaderna ökar. Arbetet med värdegrund och värdighetsgarantier är påbörjat. Förändringsarbetet som krävs för att verksamheten ska utgå från brukarnas behov och önskemål är ett långsiktigt arbete. Idag är det möjligt för människor med stora omsorgs- och vårdbehov att bo kvar i de egna hemmen, men det ställer höga krav på logistik och resurser. Den tekniska utvecklingen är ett stöd men ersätter inte mänsklig omsorg. Flera stadsdelsnämnder matchar brukare med personal utifrån språk men många får fortfarande inte möta personal som kan deras modersmål.

De allra flesta barn i Göteborg växer upp under mycket goda förutsättningar och med goda möjligheter till ett bra liv. Barns villkor under de första levnadsåren spelar stor roll för hela livet och många barn får inte den trygghet som behövs. Därför finns ett fortsatt behov av att i högre grad prioritera förebyggande insatser. Ekonomisk utsatthet är en riskfaktor för barns hälsa och för deras resultat i grundskolan. Barn i ekonomiskt utsatta familjer har också sämre tillgång till fritidsaktiviteter. Stadens barnhälsoindex visar att barn i socioekonomiskt utsatta stadsdelar generellt sett har sämre hälsa än barn i socioekonomiskt starkare stadsdelar. I de socioekonomiskt starkare stadsdelarna är psykisk ohälsa relativt sett vanligare. Föräldrastödet har stor betydelse och behöver anpassas efter de olika behoven.

Barn som går i förskola är bättre rustade för den fortsatta skolgången och för vuxenlivet. En bra förskola lägger grunden för det livslånga lärandet. Detta gäller i högre grad för barn till föräldrar med en låg utbildningsnivå. Idag erbjuds alla som vill en förskoleplats inom fyra månader och det finns möjlighet att få barnomsorg på obekvämt arbetstid. Stor inflyttning och högt barnafödande ställer dock fortsatta krav på en kontinuerlig utbyggnad av förskolan.

En ökande administrativ börda på lärarna och hastigt formulerade och dåligt finansierade statliga reformer tar tid från skolans huvuduppdrag. Snabba kast i skolpolitiken och detaljstyrning måste därför undvikas. Omsättningen av rektorer är oroande hög och kvalitetsarbetet hotas därmed. Antalet biträdande rektorer har dock ökat kraftigt vilket borde ge mer tid för rektorernas pedagogiska ledarskap. Att frigöra tid för lärare att fokusera på eleverna är en huvudutmaning för skolan. Det kan också bidra till att tryggheten och glädjen i undervisningssituationen ökar.

Kunskapsutvecklingen i den svenska skolan har under många år gått åt fel håll, och detta bekräftas av PISA-undersökningarna. Göteborg har också försämrade resultat. En relativt hög andel når inte upp till nivån för godkänt i alla ämnen och likvärdigheten inom och mellan stadsdelar minskar. Skolinspektionen har särskilt granskat Göteborg sedan 2012, vilket har lett till många förbättringar i staden.

En viktig faktor för en förbättrad folkhälsa är att ge alla unga förutsättningar att lyckas i skolan.

En välutbildad befolkning blir allt viktigare för samhället och utbildning i sig har ett eget värde för individen. Göteborg behöver fler akademiker, forskare och skickliga yrkesarbetare. Staden saknar också en kritisk massa av kulturarbetare och högre tjänstepersoner eftersom det finns så få offentliga kulturinstitutioner och huvudkontor för privata företag.

Kulturella dimensionen

Kulturen och konsten har ett egenvärde och hjälper oss att förstå utvecklingen samt människans agerande och interagerande. Kulturens kraft ska få verka i samhället och integreras i alla politiska sakområden. Den kulturella dimensionens koppling till civilsamhället är tydlig, och kulturens betydelse för mänskliga rättigheter är stark. Det finns ett samband mellan människors engagemang i frivilliga nätverk som sångköror, amatörteaterföreningar med mera och hur väl demokratin fungerar.

Skolan är den i särklass viktigaste kulturförmedlande instansen för barn och unga. Förstärkning av de estetiska ämnenas ställning i grundskola och gymnasium vore ett effektivt verktyg för att genomföra kulturprogrammets ambitioner. Samordning mellan stadens kulturpolitik och skolpolitik är av stor betydelse. Till exempel bidrar El Sistema både till social sammanhållning och underlättar ungas möjligheter i skolan.

Göteborg är en internationell stad, präglad av kulturell mångfald. Här bor och verkar människor från jordens alla hörn, här talas över 100 olika språk och här utövas ett stort antal religioner. Detta är en tillgång. Den interkulturella dialogen om identitet och plats, mångfald och utveckling är en av vår tids största tillgångar för ett mer hållbart samhälle. Människor möts över gränser och acceptansen och respekten för varandra ökar. Den interkulturella kompetensen, förståelsen och förmågan att kommunicera och samverka, behöver öka i staden genom kunskapsuppbyggnad och kompetensförstärkning.

Göteborg behöver utveckla och stärka infrastrukturen för de kulturella och kreativa näringarna. Ett dubbelriktat flöde mellan ytterstadskulturen och innerstadsinstitutionerna behövs för hela stadens kulturpolitik. Kulturplaneringens huvudsyfte är att med hjälp av kultur i vid bemärkelse skapa en socialt hållbar och attraktiv livsmiljö och en stad med stark identitet och profil. Det förutsätter tydliga roller och tydlig ansvarsfördelning i staden och behöver vara en integrerad del av stadsplaneringen. Metoderna för att tydliggöra kulturella värden i planerings- och bygglovsprocesserna bör utvecklas. Spontana mötesplatser där människor samlas utan någon uttalad anledning är intressanta ur ett kulturplaneringsperspektiv eftersom de främjar dialog, rörlighet och möten över gränser.

Göteborg har länge varit känt som evenemangsstaden. Staden behöver utöver stora evenemang ett mer diversifierat utbud präglad av mångfald, kreativitet och nyskapande. Det skulle vara positivt för såväl göteborgarna som för turismen. Dagens evenemang måste i högre grad vara socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbara och spridas mer över staden. Stadens utbud och förutsättningar kan göra det möjligt för fler att turista i sin egen stad. Fler gratisarrangemang ger staden liv och öppnar för fler besökare.

Många evenemangs- och kulturinstitutioner är gamla och behöver ses över för att vara relevanta och intressanta även i framtiden. Det behövs nya vägar för att lyfta fram stadens kulturskatter. För att stärka människor och kultur i stadsdelarna så behövs nya kulturhus. De centrala kulturinstitutionerna har stor betydelse för att lyfta stadens mångsidiga kulturarv, vår samtidskonst och kasta nytt ljus på värderingar och föreställningar.

Ekonomiska dimensionen

Hushållning med begränsade resurser är avgörande för en hållbar utveckling i alla dimensioner. Göteborg har långt kvar till en kretsloppsekonomi där resurserna används/återanvänds/återvinns i naturliga kretslopp så långt det är möjligt. Göteborgs styrsystem belönar idag inte tillräckligt återanvändning, delning eller inköp av varor med lång hållbarhet. Stadens verksamheter inkluderar inte ekosystemtjänster eller miljönytta i sina beräkningar. De ekonomiska styrsystemen utgår idag nästan helt ifrån den ekonomiska dimensionen. Istället borde alla fyra hållbarhetsdimensionerna samspela och ett betydligt mer långsiktigt perspektiv antas så att förutsättningarna för kommande generationer inte äventyras.

Staden behöver nya, gröna innovationer för en hållbar utveckling. Allt fler arbetar med gröna jobb, samtidigt som staden och näringslivet satsar på exempelvis vindkraft, kollektivtrafik och moderna va-anläggningar. Kommunen har lanserat gröna obligationer som lockar investerare. Även om utvecklingen är positiv behöver staden göra mer för att stimulera det gröna näringslivet.

Resurserna är inte jämställt fördelade. Arbetet med 'gender budgeting' har ännu inte resulterat i tydliga beräkningsunderlag om vilket kön som gynnas.

Den ökade polariseringen i Göteborg behöver motverkas. Skillnaden i utbildnings- och inkomstnivå ökar mellan stadsdelarna och kunskapsresultaten skiljer sig allt mer mellan och inom skolorna. God utbildning och kunskapsutveckling är avgörande för vårt samhälles utveckling och grunden för en hållbar arbetsmarknad där alla får plats. Många göteborgare som vill ha arbete får inte det idag. Arbetsmarknaden blir alltmer diversifierad och föränderlig med större krav på omställning och kompetens. Det behövs fler möjligheter för det livslånga lärandet och ökad samverkan med universitet/högskola och den civila sektorn. Entreprenörer och kreativa arbeten behöver stimuleras. Trösklarna för utsatta grupperns inträde i arbetslivet behöver sänkas.

Göteborg har möjlighet att bli ledande inom flera områden. I ett allt mer internationaliserat näringsliv behövs starkare utbildning på alla nivåer. Näringslivet och akademien behöver också arbeta mer branschöverskridande och tvärvetenskapligt samt öka det internationella utbytet. Göteborg har en långvarig historia av internationella utbyten och globalt näringsliv. Det är en fortsatt stor utmaning att balansera exempelvis demokratiska aspekter och mänskliga rättigheter vid utbyten med odemokratiska länder.

Framtidens arbetsliv måste bli mer inriktat på människans behov av frigörelse och livsglädje. Många göteborgare har svårt att få jobb samtidigt som andra arbetar för mycket och får hälsoproblem. Det behövs därför en hälsosam balans mellan arbete och fritid – en viktig reform är att sänka arbetstiden. Finansiering behöver göras tillsammans med andra samhällsaktörer eftersom vinsterna inte bara uppstår hos arbetsgivaren. Vi behöver välja tid framför konsumtion för att minska klimatpåverkan och öka möjligheterna för fler att komma in på arbetsmarknaden. Arbets-tidsförkortning kan öka livskvaliteten, minska stressen och förbättra arbetsmiljön. God arbetsmiljö är en konkurrensfaktor för stadens medarbetarförsörjning.

Alltför många människor står utanför arbetsmarknaden samtidigt som det finns rekryteringsbehov inom exempelvis näringslivet, förskolan och äldreomsorgen. Den dåliga matchningen är egentligen ett statligt ansvar men staden kan bidra till en lokal matchning som ger fler arbete.

Klimat- och integrationsfrågorna ställer krav på breda lösningar. Gröna jobb handlar om hur hela arbetsmarknaden måste bli hållbar och är inte något sidoprojekt. Den sociala ekonomins potential och kraft ska få större utrymme. Fler idéburna offentliga partnerskap är ett sätt att finna hållbara lösningar genom samverkan.

Arbetsmarknaden präglas idag av strukturell diskriminering. Det är inte acceptabelt. Alla göteborgares kompetenser ska tas tillvara och den könsuppdelade arbetsmarknaden ska brytas för att frigöra varje människas potential. Staden kan som stor arbetsgivare ta ett större ansvar för en förbättrad lokal arbetsmarknad, inte minst när det gäller unga. Det gäller även uppdraget att rekrytera på ett sätt som speglar befolkningssammansättningen. Staden måste också tillvarata den flerkulturella kompetensen i staden bättre. Utvecklingen går för sakta. Inkomstskillnaderna i stadens egen organisation är också för stora.

Ett hållbart näringsliv är en möjlighet för Göteborg. Många företag inser redan att det är en konkurrensfördel att producera hållbart och det sker idag stora förändringar i det gamla näringslivet. Mångfald är framgångsrikt även i näringslivet. Ökad diversifiering och fler små företag med lokal förankring är därför framgångsfaktorer. Fler företag vill också bidra till ett hållbart samhälle. Därför behövs en ökad användning av sociala och miljömässiga hänsyn i upphandlingen. Det behöver också bli enklare för småföretagare att vara med i stadens olika upphandlingar. Göteborg måste också bygga ett hållbart kommunikationssystem med en infrastruktur och logistik som är modern och långsiktig.

Staden måste profilera sig mer som en kreativitets- och kunskapsstad. Det kräver stora förändringar och nya affärsmodeller. Staden ska stimulera delandets ekonomi och den cirkulära ekonomin. Det bygger på en ekonomi som inriktas mot samutnyttjande och principer om hållbarhet, social rättvisa, förtroende och tillit. Det handlar också om en demokratisering av dagens ekonomiska system, där invånarnas makt över sin egen vardag ökar. Flera städer utomlands har profilerat sig som "Sharing towns" och har på så sätt blivit attraktiva för kreativa entreprenörer.

Mål och inriktning

En stad för alla

Göteborgs Stad arbetar utifrån alla människors lika värde och rättigheter. Den grundläggande utgångspunkten är de konventioner Sverige anslutit sig till som FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna, barnkonventionen, FN:s konventioner för kvinnors rättigheter och om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Alla göteborgare ska därför ges goda möjligheter att utveckla sina liv. För att det ska bli möjligt krävs solidaritet och många insatser från Göteborgs Stad. Stadens arbete med mänskliga rättigheter ska utvecklas så att rättigheterna främjas och kommunens uppdrag ska i ökad grad uttryckas i rättighetstermer.

Göteborgs Stad ska aktivt arbeta för att alla människor oavsett kön, funktionsnedsättning, kulturell bakgrund, etnicitet, religiös tillhörighet, språk, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck ska ha lika rättigheter och möjligheter att leva ett gott liv. Målet är att ge alla goda förutsättningar att förverkliga sina drömmar utan att bli diskriminerad.

Mänskliga rättigheter

Alla människor har lika värde och samma rättigheter. Göteborgs Stad ska bedriva all sin verksamhet med respekt för den enskildes mänskliga rättigheter enligt de internationella konventionerna som Sverige åtagit sig att följa. Det är i verksamheterna som många av rättigheterna ska förverkligas. De mänskliga rättigheterna inbegriper bland annat rätten till social trygghet, bostad, bästa möjliga hälsa, utbildning, arbete och lika lön för lika arbete utan diskriminering.

Det handlar också om att möjliggöra deltagande i de politiska processerna i större utsträckning genom bland annat invånardialog. Det handlar också om att göra det möjligt för invånarna att ha kunskap om och kunna hävda sina rättigheter genom att säkerställa mänskliga rättigheter både ur brukar- och invånarperspektiv.

Prioriterat mål

- Göteborgarnas möjligheter till delaktighet och inflytande ska öka.

Inriktningar

Arbetet med mänskliga rättigheter och jämställdhet är en förutsättning för en socialt hållbar stad och kräver ett centralt strategiskt stöd. Staden ska bedriva ett systematiskt MR-arbete utifrån alla diskrimineringsgrunder genom ett samlat program för mänskliga rättigheter. Ökad kompetens är nödvändig för att öka anställdas MR-kunskap.

Människorättsperspektivet kan hjälpa verksamheterna att prioritera och kvalitetsutveckla. Utveckling av ärendeberedning och rättigheternas betydelse i beslutsprocesser är angeläget, liksom i verksamhetsplanering och uppföljning. Rättighetsarbetet ska följas upp och även beaktas i revisionsarbetet.

Staden ska sträva mot att fullt ut omsätta FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna och barn- och kvinnokonventionerna i praktisk handling för alla som vistas i kommunen.

Stärkt samverkan med civilsamhället är centralt för en hållbar stad. Invånarna ska ges ökad kunskap om sina rättigheter och stadens verksamheter ska bli mer lyhörda för invånarnas rättigheter. I arbetet med mänskliga rättigheter ska även regelbunden dialog föras med det civila samhällets organisationer.

Göteborgarnas möjligheter till demokratiskt inflytande ska säkerställas. Vuxna, barn, äldre och unga har rätt att delta i beslutsfattande och planering av åtgärder som berör dem och deras rättigheter. Det är viktigt att unga bereds möjlighet att påverka inom alla områden. Ett viktigt forum för ungas inflytande är ungdomsråden i stadsdelarna. De ska dessutom tillfrågas i viktiga frågor rörande unga. Ungdomsfullmäktige ska också få mer inflytande i stadens beslutsprocess. Att i större omfattning lägga ut kommunens information enkelt och tillgängligt på nätet är också viktigt för delaktigheten.

Brukarråd, anhörråd och invånarpaneler ska användas inom staden. Kvalitativa utvärderingar och framtidsplanering ska ske med brukare för att öka deras inflytande och bidra till att säkerställa verksamheternas kvalitet. Brukarenkäter är en bra metod för att utveckla likvärdig service.

Arbetet med likabehandling och att förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling ska intensifieras. All verksamhet i kommunen ska genomföras av ett normkritiskt perspektiv och anställda ska ha hbtq-kompetens. Undersökningen kring hbtq-personers villkor i staden ska fördjupas och resultera i ett konkret åtgärdsprogram för staden. Hbtq-rådet är en viktig part för att utveckla arbetet med att vara en stad för alla. Staden ska vara en aktiv part i West Pride.

Uppdrag

- Alla nämnder och bolag ska ta fram likabehandlingsplaner i förhållande till alla diskrimineringsgrunder. Arbetet ska gälla ur såväl personal- som invånarperspektiv.

Att förebygga och motverka sociala problem

Genom att främja goda och jämlika levnadsvillkor stärks den sociala dimensionen och därmed visionen om en god och jämlik hälsa. Sociala insatser ska riktas mot att förebygga problem, både genom att motverka riskfaktorer och främja framgångsfaktorer. Barn och ungdomar ska ha goda uppväxtvillkor och känna sig delaktiga – maktlöshet kan bidra till ohälsa och utslagning. Därför är det viktigt att staden tidigt erbjuder stöd till familjer. En välfungerande förskola och skola är grunden i det arbetet. Föreningslivet, den sociala ekonomin och aktörer inom det civila samhället är viktiga samarbetsparter.

Prioriterade mål

- Öka förutsättningarna till goda livschanser för alla göteborgare och därmed utjämna dagens skillnader.
- Förebyggande insatser ska öka för barn och unga.
- Antalet hushåll med långvarigt beroende av försörjningsstöd ska minska.

Inriktningar

Generella insatser ska där det är lämpligt fördelas på gruppnivå utifrån riskfaktorer och socioekonomiska kriterier. Bristande föräldraförmåga, våld i nära relationer och fattigdom är riskfaktorer under barnens uppväxt. Samverkan mellan alla verksamheter som tidigt möter barn – MVC/BVC, förskola, BUP, socialtjänst, fritidsverksamhet, skola med flera ska utvecklas. Familjecentrerat arbetsätt och familjecentraler är framgångsfaktorer. Kvalificerade familjehem är oftast bättre alternativ än institutionsplaceringar. Socialtjänsten ska öka antalet familjehem.

För göteborgare med långvarigt behov av försörjningsstöd ska samverkan mellan stadsdelarna och arbetsförmedlingen stärkas. Metoder ska utvecklas för att ge personer med försörjningsstöd möjligheter till anställning, praktik, studier/utbildning och att starta sociala företag. Vid rehabilitering behövs samverkan mellan olika aktörer och individen ska ges större möjlighet att påverka innehållet. Kommunen bör erbjuda fler platser inom grön rehabilitering.

Ingen invånare ska behöva vara hemlös. Därför behövs fortsatta satsningar med kommunala kontrakt, boendestöd och ett gott samarbete med frivilligorganisationer. En ny policy behövs för kommunens bostadsbolag för att personer som har hyresskulder vid behov ska kunna byta till ett billigare boende.

Alla ska få möjlighet till inflytande över sin livssituation och staden ska ge stöd i konsumentfrågor, till exempel vid skuldsättning.

Insatser behövs för det ökande antalet fattiga EU-medborgare i staden.

Uppdrag

- Andelen kvalificerade familjehem ska öka och fungerande alternativ till institutionsplaceringar ska utarbetas.

Mångfald, integration och nationella minoriteter

Göteborg ska vara fritt från diskriminering. En stad med mångfald är en dynamisk och framgångsrik stad. Integration innebär ett öppet samhälle där alla erfarenheter tas tillvara och alla får ta plats. Mångfaldsarbetet ska motverka all diskriminering genom att förändra och utveckla attityder och värderingar samt motarbeta diskriminerande eller osynliggörande strukturer. Föreställningar om olika grupper ska utmanas och normer ifrågasättas.

Göteborgs Stad ska värna och säkerställa de nationella minoriteternas rättigheter. Det innebär att staden ska främja de målsättningar som återfinns i ramkonventionen om skydd för de nationella minoriteterna och den Europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk.

Prioriterat mål

- Integrationen ska öka.

Inriktningar

Integrationsarbetet ska stärka samhällsgemenskapen och vara öppet för nya idéer och kreativa arbetsätt. Därför är det fortsatt viktigt att utvecklingen av detta arbete sker i samverkan med fler samhällsaktörer såsom akademi, näringsliv och civilsamhälle.

Föreningsbidrag inom integrationsområdet ska utökas och permanentas. Staden ska fortsatt samverka med den civila sektorn när det gäller att nå nya göteborgare och stödja faddrar till nyanlända från andra länder. Främjande av integrationen i

enlighet med S2020 ska särskilt lyftas. Kompetensutveckling krävs i arbetet mot rasism och främlingsfientlighet och ska infogas i likabehandlingsplanerna.

Nämnder och bolag ska bli mer aktiva i integrationsarbetet och de bör ha egna mål för att öka integrationen i staden. Översynen av stadens styrning av integrationsarbetet ska ge ett mer samlat grepp kring att främja integration, med en samlad målbild för hur gemensamma åtgärder för integration kan mätas och följas upp. De strategiska delar som utgjort styrkortet på området – boende, ökad sysselsättning, ungas tillgång till utbildning, mångfald i rekrytering och likvärdig service – är fortsatt viktiga delar i detta arbete.

Det behövs fler mötesplatser där människor från olika kulturer och religioner möts så att dialogen, respekten, förståelsen och gemenskapen ökar.

Staden ska aktivt informera och öka kunskapen om de nationella minoriteterna och deras rättigheter, språk och kultur. Stadens information ska finnas tillgänglig på nationella minoritetsspråk. Situationen för nationella minoriteter behöver ytterligare uppmärksammas på stadsdelsnivå. Dialogen med de nationella minoriteterna ska öka och fördjupas genom samråd. Handlingsplanerna för nationella minoritetsfrågor ska implementeras i hela staden.

Göteborg är förvaltningsområde för finskan. De sverigefinländare som bor i ett finskt förvaltningsområde har rätt att använda sitt modersmål i muntliga och skriftliga kontakter med myndigheter. Förskoleverksamhet och äldreomsorg på finska ska erbjudas. Språkkunskaper ska ses som meriterande vid rekrytering.

Jämställdhet

Kön har fortfarande en avgörande betydelse för makt och inflytande i samhället. Jämställdhet är en mänsklig rättighet och kvinnors rättigheter ska respekteras. Göteborgs Stad ska vara en förebild i jämställdhet och jämställd verksamhetsutveckling. Detta bidrar till att kvinnor och män blir ekonomiskt jämställda samt ges samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det är viktigt att öka deltagandet i de politiska processerna genom exempelvis en jämställdhetssäkrad invånardialog.

Prioriterat mål

- Jämställdheten i stadens verksamheter ska öka.

Inriktningar

Jämställdhetsperspektivet ska integreras i stadens alla verksamheter. För att få en jämställdhetsintegrerad stad krävs att struktur för ledning, samordning och uppföljning säkerställs på alla nivåer och i allt beslutsfattande. För att åstadkomma jämställdhet krävs ökad kunskap, särskilt på ledningsnivåerna.

Jämställdhetsarbetet ska integreras i styrning av organisationen, vid formuleringar av mål, verksamhetsplanering, budget, uppföljning och i utvärdering. Strukturer måste synliggöras för att jämställdheten ska kunna analyseras och könsroller, särskilt mannens, problematiseras. Stadens samtliga verksamheter ska jämställdhetssäkras, både i ett verksamhetsperspektiv och i ett personalperspektiv. Viktiga komponenter är kartläggningar, analyser och konsekvensbedömningar utifrån kön.

Resursfördelningen ska vara jämn mellan kvinnor och män vad gäller exempelvis ekonomi, lön, utbildningsinsatser och kompetensutveckling. Könsuppdelad statistik är viktigt för att kunna göra analyser som speglar kvinnors och mäns, flickors och pojkars verklighet inom olika samhällsområden. Den visar också om utvecklingen stämmer med de nationella jämställdhetspolitiska målen. Könsuppdelad statistik ska inte utesluta personer som inte vill definiera sig enligt de traditionella könen.

Nämnder och styrelser ska arbeta med jämställdhet utifrån ett helhetsperspektiv. För att nå jämställdhetsintegrering av resurser, service och bemötande för olika grupper av kvinnor och män, behövs en ledningskultur som stödjer framgångsfaktorer och lärande. Jämställdhetsarbetet ska bedrivas på samma sätt som annat förändringsarbete i organisationen.

Jämställdhetsinsatser ska mätas uppdelat på könen och ska fokusera på effekten av genomförda åtgärder. Utvecklingen av jämställdhetsperspektiv i stadens planeringsprocess ska fortsätta och budget-, investerings- och uppföljningsprocessen ska vara jämställdhetsintegrerad. Uppföljningen av jämställdhetsarbetet behöver också ske utifrån de politiska målen för den ordinarie kärnverksamheten och inte enbart som ett eget område.

Uppdrag

- En kartläggning av resursfördelning utifrån kön ska tas fram i varje nämnd och bolag.
- Alla verksamheter ska ha könsuppdelad statistik. Detta ska också finnas som underlag i stadens verksamhetsplaner och årsredovisningar.

Folkhälsa

Minskade sociala och ekonomiska klyftor främjar folkhälsan och bidrar till ett långsiktigt hållbart samhälle. Detta är tydligt i Göteborg där folkhälsan skiljer sig avsevärt mellan olika delar av staden. Större fokus bör därför läggas på åtgärder för att minska skillnaden mellan grupper och delar av staden och särskilt riktas till barn och unga. Folkhälsoarbetet i Göteborg och stadsdelarnas lokala folkhälsoplaner ska utgå från stadens folkhälsoprogram och handlingsplan för alkohol-, narkotika-, dopnings-, och tobaksområdet.

Eftersom människors hälsa i stor utsträckning formas under de första levnadsåren är tidiga insatser viktiga. Arbetet ska inriktas på att främja det hälsosamma och att kartlägga riskfaktorer och riskgrupper.

Den fysiska miljön påverkar folkhälsan. Allt från stadens utformning och minskat buller till bättre luftkvalitet och en giftfri och hälsosam livsmiljö. Barn och ungdomar ska få ökade möjligheter att röra på sig och staden ska via bland annat föreningar och skolan stimulera till aktiviteter och kunskap om nyttan med goda kostvanor och fysisk aktivitet. En mer gång- och cykelvänlig stad bidrar till detta. En tät och blandad stad leder till fler mötesplatser och ökade sociala kontakter.

Prioriterade mål

- Göteborgarnas hälsa ska förbättras och skillnaderna mellan olika socioekonomiska grupper och olika delar av Göteborg ska minska.
- Barns fysiska miljö ska bli bättre.

Inriktningar

Ensamhet och isolering är ett folkhälsoproblem i alla åldersgrupper. Därför ska generationsöverskridande mötesplatser skapas och staden ska beakta forskning om välbefinnande i folkhälsoarbetet.

För grupper med höga ohälsotal, till exempel människor med funktionsnedsättning, ungdomar med hbtq-identitet och överskuldssatta personer, ska råd och stöd finnas tillgängligt.

Närheten till grönområden, befolkade offentliga platser och möjligheten till fysiska aktiviteter utomhus är viktiga för stadsplaneringen och särskilt för barnen. Skolor och fritidslokaler ska planeras med god tillgänglighet till fots och på cykel. Alla ska ha en god boendemiljö. Nämnder och bolag ska aktivt arbeta för en giftfri miljö. Åtgärder för goda kostvanor och fysisk aktivitet ska prioriteras.

Stadens narkotikapolitik är inriktad på preventiva åtgärder för att färre ska testa narkotika och hamna i ett missbruk. Antalet missbrukare ska minska och här spelar frivilligorganisationer och den sociala ekonomin viktiga roller som samarbetsparter. Staden ska införa sprututbytesprogram för att förhindra utslagning, smittspridning och för tidig död. Detta ska ses som ett komplement till nuvarande arbete och genomföras i samarbete med Västra Götaland. Individer med pågående missbruk ska ges stöd och hjälp att förändra sin livssituation. Arbetet med ANDT-frågor ska fortsätta med extra fokus på cannabis då användandet har ökat bland ungdomar.

Insatser för personer med funktionsnedsättning

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska vara vägledande för stadens arbete. Göteborgs Stad ska öka medvetenheten och höja kompetensnivån om funktionsnedsättningar och individens rättigheter. Individens behov ska vara i centrum för stadens insatser. Det är en förutsättning för delaktighet och jämlikhet. Insatserna ska utgå från ordinarie verksamheter och inte i första hand vara separata lösningar. Bedömningar och insatser behöver utvecklas för att bli mer jämställda. Barns behov och möjlighet till inflytande ska säkerställas.

Prioriterat mål

- Antalet icke verkställda LSS-beslut ska minska.

Inriktningar

Kommunen ska genom proaktivt arbete bidra till att personer med funktionsnedsättning får sina behov tillgodosedda, bland annat genom vägledning, information och stöd vid ansökan om LSS. Beslut som fattas enligt LSS ska verkställas snarast. Det plattformarbete som pågått inom staden gällande myndighetsutövningen behöver fortsatt implementeras och utvecklas. En likvärdighet över staden ska säkra kvalitet, ökad delaktighet och enhetliga arbetssätt. Olika hinder för verkställande ska identifieras, åtgärdas och rapporteras så att arbetet systematiseras.

Stödet till föräldrar som har barn med funktionsnedsättningar ska fortsätta att utvecklas. Samordning, information och vägledning behöver förbättras. I Göteborg finns en mångfald i språk och kulturell bakgrund, därför ska all information och stödsatser utformas så att alla individer kan tillgodogöra sig information och stöd.

Möjligheten till aktivt socialt umgänge ska stimuleras och daglig verksamhet ska anpassas till egna intressen och förutsättningar. En kontaktperson är ofta oerhört viktig för sociala kontakter och möjlighet till delaktighet i samhällslivet.

Individernas möjligheter att delta på den vanliga arbetsmarknaden är första prioritet. Rätten att välja daglig verksamhet över hela staden ska öka liksom möjligheten att välja externa aktörer inom området. Den dagliga verksamheten ska utvecklas, exempelvis genom att anlita kooperativ verksamhet. Verksamheter som aktivitetshus eller daglig verksamhet ska syfta till att matcha individer mot arbete utifrån förmåga och kompetens, men också till att ta emot personer som inte kan förvärvsarbeta.

Tillgängligheten för personer med fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsnedsättning i samhällslivet ska öka. Staden ska snarast göra den offentliga miljön tillgänglig för alla. Bland annat ska alla så kallade enkelt avhjälpna hinder på publika platser undanröjas snarast.

Uppdrag

- Alla enkelt avhjälpna hinder ska vara undanröjda i kommunens publika lokaler och på allmänna platser.
- Stadens nya plan för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning ska implementeras i stadens samtliga förvaltningar och bolag och brytas ner till handlingsplaner.

Skola och utbildning

Barnen och de unga är Göteborgs framtid. Barnperspektivet är viktigt för alla verksamheter och är en tillgång för staden. Ett ökat inflytande för unga behövs för att ta vara på deras idéer och synpunkter.

Göteborg ska fortsätta att växa som kunskapsstad. Alla ska ges möjligheter att genom ett livslångt lärande utvecklas så långt det är möjligt. Kvaliteten ska vara hög på alla förskolor, skolor och gymnasieskolor. Skolan ska ha ett inkluderande förhållningssätt. Efter de senaste årens alla reformer behöver rektorer och lärare lugn och ro för att utveckla undervisningen efter lokala behov och aktuell forskning.

Staden ska förankra och utveckla demokratin och de mänskliga rättigheterna samt arbeta mot mobbning, diskriminering och kränkningar. Skolan ska ges möjligheter att förstärka samhällsgemenskapen samt skapa förståelse för naturens begränsningar och möjligheter.

Det är avgörande för elevernas resultat att lärarna har höga förväntningar på alla elever och utgår från att alla vill och kan lära. Alla ska nå målen genom att undervisningen utgår ifrån en helhetssyn där elevernas inre motivation tas tillvara. Utbildningen ska uppmuntra till kreativitet, innovationsförmåga och ett kritiskt förhållningssätt.

Prioriterade mål

- Skolan ska öka barns och elevers möjligheter att inhämta och utveckla kunskaper, förmågor och värden.
- Skolan ska i ökad omfattning kompensera för elevers olika förutsättningar, på såväl elevnivå som mellan olika skolor.

Inriktningar

Lärarna är den viktigaste framgångsfaktorn för barn och elevers kunskapsutveckling. Kommunen ska därför fokusera på lärarnas och rektorernas möjligheter att utöva sin profession och på det systematiska kvalitetsarbetet. Inriktningen är att minimera de administrativa kraven och utveckla den vetenskapliga förankringen. Skolan ska ges utrymme att utvecklas som lärande organisation där personalen kan följa upp, analysera, utvärdera och vidta åtgärder för barnen och elevernas bästa. En del av detta är att fördjupa samverkan mellan förskola/skola och universitetet i form av forskningsanknytning i undervisningen, utveckling av lärarstudenternas verksamhetsförlagda utbildning samt forskning på den undervisning som bedrivs. Regelbunden fortbildning för pedagoger är viktigt.

Alla elever ska nå godkänt i alla ämnen och den generella betygsnivån ska öka.

Utbyggnaden av förskolan ska fortsätta för att stärka kvaliteten, särskilt genom minskad storlek på barngrupperna. Förskolans öppettider ska anpassas efter familjernas behov av omsorg. I varje stadsdel ska föräldrar kunna välja förskola eller pedagogisk omsorg i hemmet (familjedaghem). Varje stadsdel ska erbjuda barnomsorg på obekväm arbetstid och varje region ska erbjuda barnomsorg på natten. Förskolan ska utveckla alternativa former, till exempel naturförskolor. Förskolan och skolan ska kännetecknas av ett normkritiskt förhållningssätt som bland annat problematiserar könsroller.

Demokrati- och jämställdhetsfrågor är viktiga för förskolan och skolan och arbetet ska säkerställas och följas upp regelbundet. Det ska finnas rutiner för att förhindra diskriminering, trakasserier och kränkningar i skolan och på nätet. Särskilt skillnaden mellan flickors och pojkars upplevelse av trygghet, trivsel och kränkningar ska belysas.

För att elever fullt ut ska tillgodogöra sig undervisningen är det viktigt att se elevers sociala situation i ett helhetsperspektiv. Samverkan inom staden mellan till exempel förskola, skola, elevhälsa och individ- och familjeomsorg ska öka. Skolan ska arbeta hälsofrämjande och stadens verksamheter ska samverka med föräldrar, polis, primärvård, kulturliv och föreningsliv.

De ungdomar som går ut gymnasiet utan godkända betyg, eller som avbryter sina gymnasiestudier, riskerar långvarig arbetslöshet. Därför ska gymnasieskolan, i dialog med eleven, erbjuda studieformer som främjar elevens motivation samt ta fram praktikplatser.

Systematiskt kvalitetsarbete ska vara en del av all skolutveckling. Exempel på framgångsrika metoder ska spridas. Den snabba tekniska utvecklingen behöver mötas med förstärkt kompetens inom informations- och kommunikationsteknik (IKT) och den källkritik denna kräver. Skolorna ska ha tillgång till skolbibliotek med utbildade bibliotekariéer för att möta detta behov samt främja läsande. Skolorna ska i ökad omfattning erbjuda läxhjälp/studiehjälp av god kvalitet på och utanför skoltid. Elever med stora behov ska kunna få undervisning i mindre grupper.

Elever som vill ska ges möjlighet att i grundskolan läsa gymnasiekurser och i gymnasieskolan läsa universitetskurser. Elever inom särskolan ska ges möjlighet att möta utmaningar utifrån sina förutsättningar. Det ska vara möjligt för barn i särskolan att följa grundskolans läroplan i enskilda ämnen om de önskar det.

Göteborg ska vara ett miljötekniskt föredöme. Andelen miljöcertifierade/-diplomerade förskolor och skolor ska öka för att förstärka barn och elevers förståelse för naturen. Skolkök som lagar mat till eleverna är, tillsammans med miljömåltiderna, viktiga pedagogiska resurser och ska involveras mer i undervisningen. Möjligheten att äta i lugn och ro är viktig för alla elever och stadens skolor behöver fler matplatser. Alla skolor ska ha två helvegetariska dagar i veckan och alltid erbjuda vegetarisk eller vegansk mat till eleverna.

Fritidshemmens kvalitet ska säkerställas genom att erbjuda fritidspersonal fortbildning och stöd genom nätverk. Fritidshemmens förebyggande arbete ska stärkas genom ökat fokus på de äldre barnen.

Nämnderna ska särskilt följa upp mottagandet av nyanlända elever, valideringen av deras kunskaper, deras rätt till studiehandledning och språkförstärkning. Modersmålsstödet i förskolan och modersmålsundervisningen i skolan måste utvecklas och kvalitetssäkras. Nyanlända elever ska under en övergångsperiod erbjudas undervisningsstöd, studiehandledning och ämnesundervisning på modersmål i andra ämnen, främst matematik och engelska. Den särskilda satsning som skett mot vissa SDN ska följas upp och resultaten ska spridas. Alla SDN ska samordna språkstödet för att öka kvaliteten. Metoder för att kartlägga och validera nyanländas kunskaper ska utvecklas.

Uppdrag

- Kommunstyrelsen får i uppdrag att se över lärarnas administrativa uppgifter och ta fram en handlingsplan för hur de kan minska och förenklas.
- Genuspedagoger och hbtq-kompetent personal ska finnas tillgängliga för varje förskola och skola.

Fritid

För många är i dag tid den största bristvaran. Andra har gott om tid men kanske mindre ekonomiska resurser. Alla unga ska dock ha möjlighet att delta i fritidsaktiviteter oavsett om de är i stadens regi, föreningsregi eller ordnas på andra sätt. Fritidsaktiviteter avser idrott, föreningsliv, kultur och andra aktivitetsformer.

Föreningslivet och folkbildningen ska vara starkt, levande och lokalt förankrat. Det ska främja jämställdhet, delaktighet, integration, folkhälsa och genomsyras av ett tydligt barn- och ungdomsperspektiv. Barn och ungdomar med funktionsnedsättning ska kunna delta i fritidsaktiviteter på likvärdiga villkor som andra.

Prioriterat mål

- Unga göteborgares möjligheter till deltagande i fritidsaktiviteter ska öka.

Inriktningar

Genom stadens samverkan med föreningslivet stärks det civila samhället och förutsättningarna ökar för ett Göteborg där vi bryr oss om varandra.. För att kunna få bidrag från kommunen ska alla större föreningar arbeta aktivt med jämställdhet och att alla ska kunna delta. Kvinnors idrottsutövande och flickors fritidsintressen behöver ökat kommunalt stöd.

Staden ska satsa på lokalidrott med fokus på socialt ansvar. En ökning av det lokala idrottandet ger både bättre folkhälsa och en förstärkt integration. Främst genom stöd till organisationer men även genom lokala hallar, planer mm som fokuserar på att vidga deltagandet. Staden behöver ingen ny stor arena utan ska satsa småskaligt.

Det ska finnas goda möjligheter till vardagsmotion och spontanidrott i alla stadsdelar genom god tillgänglighet till grönområden, spontanidrottsplatser och utegym. Alla stadsdelar ska ha säkra lekplatser som barnen tycker är inbjudande. Offentliga platser och torg ska inbjuda till vila, aktivitet och umgänge.

Fler fritidssatsningar ska ha ekologisk inriktning. Stadsnära odling är ett sätt att skapa gemenskap och främja integration. Fler friluftsområden bör ha naturentréer för att främja tillgänglighet till friluftsliv för alla. Cykelturismen ökar generellt och en upplevelsecykelbana skulle vara intressant både för göteborgarna och besökare. Till stor del kan den gå på cykelbanor som redan finns, men en poäng är att skapa oväntade och spännande platser och passager.

Fritidsgårdarna har en viktig roll och deras inriktning ska vara att erbjuda fritidsaktiviteter av hög kvalitet. Stadsdelarnas fritidsgårdar ska arbeta tillsammans med föräldrar och föreningslivet. Fler barn och unga ska erbjudas sommarkollo. Andra aktörer än kommunen är också välkomna som ansvariga för fritidsgårdar under förutsättning att verksamheten är tillgänglig för alla barn/ungdomar och avgiftsfri enligt kommunens policy. Kolloverksamhet för barn och unga som lever i ekonomisk utsatthet eller med funktionshinder bör utökas och utvecklas. De aktiviteter som erbjuds ska vara möjliga att delta i även för människor med begränsade ekonomiska resurser.

Föreningsengagemang innebär att man blir medskapare till verksamheten och inte bara en konsument. Barn och unga är aktiva medskapare av samhället och vuxenvärlden bör ekonomiskt och praktiskt stödja ungdomars egna initiativ för en aktiv fritid. Unga väljer inte alltid att organisera sig i föreningar och ska därför ha möjlighet att som grupp/nätverk söka aktivitetsbidrag om vissa kriterier är uppfyllda.

Äldre

Äldrepolitik ska utgå från förebyggande arbete och en helhetssyn på individen. Göteborg ska vara en bra stad för äldre att leva i, med god tillgänglighet till stadens olika verksamheter och gott om mötesplatser. Även seniorer vill och ska få vara med och forma stadens och välfärdens utveckling.

Insatser från volontärer behövs också för att skapa ett gott samhälle men de ska vara ett komplement och inte en ersättning för kommunens ansvar. Seniorers möten med stadens verksamheter ska präglas av respekt för individens integritet och rättigheter. Självbestämmande, stimulans och gemenskap bevarar hälsa och välbefinnande samt minskar behovet av hjälpinsatser och läkemedel.

De fria kollektivresorna för ålderspensionärer ger goda möjligheter för många att ha ett aktivt liv på äldre dagar. Det är därför viktigt att Göteborg bevakar möjligheten att behålla seniorkortet när VGR inför nya system för kollektivtrafik.

Prioriterat mål

- Äldres inflytande ska öka.

Inriktningar

Många äldre känner sig ensamma och oroliga. Därför ska så snart som möjligt alla över 85 år ha rätt till plats på äldreboende. Samtidigt ska staden ta krafttag för att skapa fler trygghetsboenden, gärna i befintligt bostadsbestånd.

Eftersom allt fler med stora omsorgs- och vårdbehov väljer att bo kvar hemma måste hemtjänsten och stadens hälso- och sjukvård utvecklas och anpassas till detta. Staden ska öppna för insatser från den sociala ekonomin inom hemtjänsten. Möjligheterna att välja vad man vill ha utfört och när man vill att hemtjänsten kommer är viktigt för att öka de äldres självbestämmande. Personalkontinuitet är också mycket viktigt och ska tas hänsyn till vid schemaläggning. Brukare av hemtjänst och äldreomsorg ska ha tillgång till kontaktperson på sitt eget modersmål. Senast vid mandatperiodens slut ska alla med omsorgsinsatser kunna kommunicera med personalen på sitt modersmål.

Det ska finnas fler kulturaktiviteter i äldreomsorgen, till exempel genom musikpedagoger. Alla boenden ska arbeta aktivt med inflytande och de boendes trivsel. En form för det kan vara fler intraprenader. Fallskador följs idag upp som en del i kvalitetsarbetet men skulle med ett mer systematiskt förebyggande arbete kunna minska betydligt. Samarbete med regionen behövs i frågan, särskilt när det gäller läkemedel.

Möjligheterna för äldre som bor hemma att ha samvaro med andra ska öka genom till exempel träffpunkter med aktiviteter som tilltalar både kvinnor och män. Särskilda insatser ska göras för att nå de som lever isolerat. Stödet till anhöriga som deltar i omsorgen av äldre behöver utvecklas.

Det ska finnas tillräckligt med platser på särskilt boende i alla stadsdelar för att man vid behov ska kunna få en plats snabbt i den stadsdel man vill bo. För att klara kommande rekryteringsbehov behöver insatser göras för att äldreomsorgens yrken ska bli mer attraktiva. En gemensam äldreboendeenhet med uppgift att ta fram planeringsunderlag för volymer och fördelning av platser vid särskilda boenden i hela staden ökar valmöjligheterna för individen. Det främjar också möjligheterna för staden att svara mot särskilda behov hos mindre grupper.

Alla särskilda boenden ska erbjuda tillgång till natur, trädgård och utevistelser och därför ska tillgängligheten runt boendena anpassas utifrån detta. Djur kan användas i rehabiliterande syfte.

Uppdrag

- En modell för att erbjuda alla över 85 år en plats på äldreboende ska tas fram.
- En kommunal handlingsplan för att minska antalet fallskador hos brukare av hemtjänst och boende på äldreboenden ska tas fram.

Stadsutveckling för människor och miljö

Staden känner solidaritet med omvärlden och kommande generationer. Varken djur, natur eller människor i andra länder ska behöva lida eller drabbas av vår livsföring. Våra barn och efterkommande ska inte belastas med problem som vi själva kan lösa. Därför ska Göteborg vara en föregångare i miljö- och stadsutveckling och en av världens mest progressiva städer i att åtgärda klimat- och miljöproblem. Genom att gå före och främja miljöriktiga aktiviteter i vår omvärld så underlättar vi även för andra som har mindre resurser än vi att finna redskapen och vägen mot en hållbar livsstil.

Klimat

Göteborgs klimatpåverkan beror till stor del på de utsläpp av koldioxid som skapas genom förbränning. Att minska koldioxidutsläppen är en viktig del men det räcker inte. För att stadens samlade inverkan på klimatet ska bli hållbar måste också utsläpp från vår materialkonsumtion minska, metangasläckaget reduceras och naturens koldioxidupptagande förmåga öka. Vårt energibehov måste minska och produktionen av förnybar el öka.

Prioriterade mål

- Göteborg ska minska sin klimatpåverkan för att bli en klimatneutral stad.
- 2020 ska utsläppen av koldioxid i Göteborg ha minskat med minst 40 procent jämfört med 1990. 2035 ska de konsumtionsbaserade utsläppen av växthusgaser vara maximalt 3,5 ton koldioxidekvivalenter per göteborgare.

Inriktningar

De klimatpåverkande utsläppen från stadens verksamheter ska minska med minst 40 procent till år 2020 jämfört med 1990 års nivå. Detta förutsätter att förbrukningen av fossila bränslen och metanläckaget årligen minskar med fem procent för att uppnå målet över tid. Till 2035 ska göteborgarnas konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser understiga 3,5 ton koldioxidekvivalenter per person. Det långsiktiga målet är att uppnå rättvisa utsläpp till 2050, alltså 1-2 ton fossil koldioxid per invånare i dagsläget. Hela klimatarbetet ska samordnas genom miljöprogrammet och klimatstrategin. Insatserna ska riktas så att vi får så stor klimatnytta som möjligt.

Produktionen av förnybar energi måste öka kraftigt, bland annat genom utbyggnad av vindkraft och ökad biogasproduktion från exempelvis matavfall. Även solexel och solvärme ska byggas på stadens tak. Samtidigt ska energieffektiviseringen årligen förbättras i motsvarande grad. Investeringar i styrning av bland annat ljus, fläktar, apparater och värme ska göras eftersom de ofta ger god avkastning. Staden ska skynda på byte av gammal gatubelysning mot lysdioder. Användningen av värme i de kommunala bolagens bostäder och stadens egna lokaler ska effektiviseras i samma takt som tillgången till spillvärme minskar.

En minskning av transportsektorns fossilbränsleanvändning är avgörande för att klimatarbetet ska lyckas. Stadens ytor för privatbilismen ska minska. Den framtida trafiken måste bli mer energieffektiv och i högre grad drivas med förnybara bränslen. För att de förnybara energikällorna ska räcka behöver den totala energianvändningen i transportsektorn minska. För stadens del är både resepolitik och den interna klimatkompensationen viktiga verktyg.

Val av material och möjligheten till återanvändning vid till exempel bostadsbyggnad och anläggningsarbete påverkar klimatet och måste beaktas i planer, upphandlingar och i förfrågningsunderlag. Inriktningen är att använda material som innebär liten klimatpåverkan under sin livscykel.

Naturens koldioxidupptagande förmåga ska främjas genom trädplanteringar och restaurering av skadade ekosystem.

Framtidens blandstad med bostad för alla

Göteborg ska planeras för människor. Staden ska inbjuda göteborgare och besökare till möten och samhörighet – ett framtidens Göteborg att trivas i.

Bostad är en rättighet. Alla människor ska ha en bra bostad till rimlig kostnad och i en trygg och hälsosam bostadsmiljö. En stark allmännytta är avgörande för en stark social bostadspolitik och för att klara bostadsförsörjningen för alla grupper.

En hållbar bostadspolitik kräver klimatomställning och att stadens invånare inkluderas i stadsutvecklingen. Barnperspektivet ska alltid vara med i hur staden byggs och planeras.

Prioriterat mål

- Bostadsbristen ska byggas bort och bostadsbehoven tillgodoses bättre.

Inriktningar

Göteborg ska vara en stad där människorna trivs och mår bra. Här finns tillgång till befolkade offentliga platser, grönområden och rekreation på gångavstånd. Här finns också god kollektivtrafik och nära till service, affärer, skola, förskola med mera. Inriktningen ska vara att utveckla en blandstad med mer liv och rörelse, ökad trygghet och fler möten. Det innebär en stadsbild med mer utrymme för människor och mindre för bilar. Staden ska byggas så att bilen blir mindre nödvändig.

De stora bostadsbehov som finns ska mötas. Det är välkommet med alla nya invånare och alla barnfamiljer som vill bo kvar – de berikar staden. Möjligheterna som en växande stad ger ska användas samtidigt som det inte är ett självändamål att staden växer.

Bostadsbyggandet behöver öka så att bostadsbristen försvinner. Därför behöver staden öka sin kapacitet att ta fram detaljplaner för både ökat bostadsbyggande och skydd av viktiga grön- och naturområden.

Allmännyttan ska ta ett större ansvar över hela staden och för att andelen hyresrätter ska öka, särskilt i de delar av staden som domineras av bostadsrätter och egna hem. Det är viktigt med större mångfald av boendeformer i alla stadsdelar. Långsiktigt ägande ska prioriteras, bland annat genom att fortsätta arbetet med byggemenskaper och gemenskapsboenden. Vid nybyggnation ska de upplåtelseformer som är underrepresenterade i bostadsområdet främjas.

Takten för byggandet av nya studentbostäder och mindre bostäder för unga behöver öka. Variationen kan öka genom att bostäder byggs i stadsdelar som saknar studentbostäder. Det behövs även fler boendalternativ för personer med funktionsnedsättning. Den enskilde ska ha rätt att få ett boende anpassat efter eget behov med stöd och service.

Nybyggnationen ska bidra till att försköna staden. Stadens gestaltning och utformning är något vi lämnar till kommande generationer och vi vet att den fysiska miljön påverkar människor.

Avgörande för all byggnation är att den inte ianspråktar parker och andra gröna rekreationsområden i staden. Genom att bygga samman områden med stort fokus på gestaltning och sociala perspektiv kan vi se till att nybyggnationen bidrar till ökad trygghet, större underlag för möten, verksamheter och kollektivtrafik.

För att kunna bygga bostäder som människor har råd med ska staden ställa krav på till exempel hyresnivåer i nybyggda hus. Det är viktigt att använda lägen med

utbyggd kollektivtrafik, infrastruktur och service. Lokala torg kan då stärkas med nytt kundunderlag, långa resvägar behövs inte för att handla och barnen kan gå till skolan utan att köras. Genom att i varje steg tänka igenom hur invånarnas dagliga behov kan klaras av utan bil kan samhället ställas om till att bli mer klimatsmart, ekonomiskt och mänskligt.

Nybyggnation ska framförallt ske i redan exploaterade lägen enligt stadens utbyggnadsplanering som pekar ut särskilt lämpliga områden. Kärnområden och lokala torg i andra delar ska också kompletteras. En förutsättning för att nya områden ska kunna bebyggas på längre sikt är att de har mycket goda kollektivtrafikförbindelser med centrala staden. I annat fall kommer en sådan etablering att försämra stadens möjligheter att bli koldioxidneutralt, förstärka segregationen och ta viktiga grönområden i anspråk för nya vägar med mera.

Inga nya externa köpcenter ska etableras och de som redan finns ska bli mer hållbara, bland annat genom bättre kollektivtrafik och andra åtgärder som kan bidra till att minska människors bilberoende. Utbudet i befintliga externa köpcentrum bör gå mer mot sällanköpshandel.

Barnperspektivet ska prägla utvecklingen av staden och säkerställas i konsekvensanalyser. Staden ska bli mer tillgänglig för personer med olika former av funktionsnedsättning.

Hemlösheten ska mötas enligt modellen ”bostad först” och individuellt anpassade insatser. På ett generellt plan ska staden verka för fler billiga bostäder.

Stadens arbete med långsiktig markanvändning ska utvecklas vidare. Jordbruksmark ska bevaras och entreprenörer ska få utrymme att utveckla odling på stadens marker för nya gröna jobb och en robustare ekonomi.

Det befintliga bostadsbeståndet i miljonprogramsområden är i stort behov av upprustning och energieffektivisering. Det är viktigt att energieffektiviseringen görs utifrån en saklig grund där investeringen kan motiveras utifrån nyttan jämfört med andra energiinvesteringar. Det är också viktigt att de boende får vara med i planeringen och genomförandet samt att upprustningen görs så att de som bor där idag kan bo kvar, exempelvis får inte hyresnivåerna höjas kraftigt. I samband med upprustningar kan man passa på att bygga till eller om bostäderna.

Uppdrag

- Utarbeta en plan för hur Göteborg långsiktigt ska bygga bort bostadsbristen.
- Fler bostäder för personer med funktionsnedsättning ska tas fram.
- Göra en plan för att motverka bostadssegregationen.

Modernt trafiksystem för en öppen och hälsosam stadsmiljö

Syftet med att modernisera trafiksystemet är att skapa tillgänglighet och förutsättningar för alla människor att kunna röra sig mellan hem, arbete, kultur- och fritidsaktiviteter. Samtidigt måste buller, trängsel, klimat- och miljöpåverkan från trafiken minska. Därför behövs ett modernt och hållbart resande inom Göteborgsregionen.

Gång- och cykelmöjligheter ska prioriteras och kollektivtrafiken förbättras så att luftkvaliteten höjs och ljudnivån sänks. En högre andel resor till fots, cykel och med kollektivtrafik frigör också utrymme och förbättrar folkhälsan. En fotgängarvänlig stad ger bättre tillgänglighet för människor som saknar bil, fler spontana möten och ökat socialt kapital. Västsvenska paketet med Västlänken är en förutsättning för detta liksom mer spårväg, kortare avstånd i sammanbyggda stadsdelar, mer utrymme till fotgängare och fortsatt kraftiga satsningar på cykeltrafik.

Prioriterat mål

- Trafiksystemets negativa påverkan på miljön, klimatet och hälsan ska minska.

Inriktningar

Biltrafiken ska minska till förmån för gående, cykel och kollektivtrafik. För att göteborgarna ska kunna välja bort bilen måste staden öka möjligheterna att gå, cykla eller resa kollektivt. Kollektivtrafiken ska vara attraktiv, snabbare, gå oftare, hålla tidtabellerna, vara bekvämare och ha fördelaktiga priser. Ett större kollektivtrafknät krävs också för att alla ska kunna resa miljövänligt och enkelt. Fördjupade utredningar för spårtrafik längs Dag Hammarskölds boulevard och till södra Göteborg ska startas och utredningarna av spårväg till Backa och Eriksberg ska slutföras. Staden ska inte investera i dyra tunnelloseringar som bygger fast bilberoende för lång tid. Trafikåtgärderna vid till exempel Korsvägen, Gamlestaden och den nya Hisingsbron måste inriktas mer på stadsbyggande, på gående och

cyklister och mindre på genomfartstrafik. Göteborg måste planera för framtidens kollektivtrafik och börja utreda ett tunnelbaneliknande trafiksystem samt fler pendeltågssträckningar, till exempel mot Kungälv.

Staden ska underlätta för bilpooler och möjligheten att använda flera trafikslag under en och samma resa. Teknikutvecklingen av fossilbränslefria fordon ska uppmuntras. Göteborgs stad ska medverka till utbyggnad av infrastruktur med snabbbladdare för elfordon. Trafiksystemet ska utformas på ett sätt som ger barnen rörelsefrihet och en vistelsemiljö som blir ännu säkrare. Andelen bilresor ska minska så att bullersituationen och luftkvaliteten i staden förbättras samtidigt som stora ytor kan frigöras för viktigare ändamål. Fokus i transportarbetet ska ligga på att få ner utsläppen av växthusgaser, kväveföreningar och kolväten samt att minska partikelhalten i luften.

För minskad miljöpåverkan, ökad säkerhet och framkomlighet ska högsta tillåtna hastighet sänkas till 30km/timme på alla gator i centrala staden och i bostadsområden där det idag är 50 km/timme. Staden ska verka för sänkta hastigheter på statliga vägar genom Göteborg.

Göteborg ska utvecklas till en cykelstad genom att bygga sammanhållna och gena, separata och tydligt markerade cykelstråk med fasta förbindelser över älven med tydlig vägvisning och trafikinformation. Säkerheten för cyklister måste prioriteras mer. Cykelgarage och goda parkeringsmöjligheter för cyklar krävs för att Göteborg ska bli en attraktiv cykelstad. Göteborgarna ska ges bättre förutsättningar att cykla året runt. Snabbcykelvägar ska byggas och fler cykelfartsgator ska anläggas.

Möjligheten att gå till fots mellan olika platser ska prioriteras högt. Trottoarer och gångbanor ska skiljas från cykelbanor och gångstråken ska vara gena och tydligt markerade.

Fordon, hållplatser och biljettsystem ska anpassas så att personer med funktionsnedsättning ska kunna åka med tidtabellstyrd kollektivtrafik. Det ska vara möjligt att komplettera med anropsstyrd trafik. Framtidens färdtjänst bör utvecklas så att brukarna får samma nytta med kollektivtrafiken som övriga resenärer.

Trafik- och stadsplaneringen ska utformas för att utjämna skillnaderna i kvinnors och mäns olika resemönster som ett led i att förverkliga jämställdheten.

Uppdrag

- Biltrafiken i Göteborg ska minska.
- En utredning om spårväg längs Dag Hammarskjöldsleden och till södra Göteborg ska göras.

Resurshushållningen ska öka

Genom att skapa ett kretsloppssamhälle där produkter och råvaror återanvänds och återvinns kan resurserna bevaras till framtida generationer. Samtidigt skapas ett robust samhälle som inte är lika känsligt för framtida brist av material och råvaror.

Prioriterat mål

- Resurshushållningen ska öka.

Inriktningar

Avfallsmängderna ska minska. Avfallet ska också behandlas allt högre upp i avfalls-trappan. Ett mått för att värdesätta resurshushållningens utveckling är att mängden deponerat avfall minskar. Detta gäller även rivningsavfall och massor/rester från gammal infrastruktur. Med rivningsplaner bör man även kunna återanvända mer byggnadsmaterial. Staden ska verka för att återvunnet byggmaterial i större utsträckning kommer till användning i nybyggnation. Särskilt ska återanvändningen av produkter öka, vilket kan ske genom att etablera minikretsloppsparker.

Produkter som har längre livslängd ska uppmuntras och utvecklingen av cirkulär ekonomi främjas. Det är också viktigt att underhålla stadens maskiner och lokaler så att de värdesäkras och håller god kvalitet.

Göteborgarna vill agera miljövänligt och resurssnålt och ska lätt kunna ta del av kommunens kunskap och information för ökad motivation. Möjligheterna till fastighetsnära insamling ska öka. Det ska bli lättare att vara miljövänlig och det ska finnas ekonomiska incitament som uppmuntrar ett hållbart beteende.

Giftflödena in i Göteborg kommer huvudsakligen från mat och andra produkter staden köper. Gifterna hamnar i avloppet eller soporna och i värsta fall lagras de i våra kroppar. Giftmängderna måste begränsas vid källan så det näringsrika avloppsslammet från reningsverken kan bli rent nog för återföring till jordbruksmark. Mer matavfall ska samlas in genom att öka motivationen hos fler grupper. Samtidigt ska matsvinnet minska. Ny teknik ska användas för att bättre återanvända organiskt material. Vattenanvändningen ska minska.

Stadens råvatten i Göta Älv ska skyddas och vatten som inte behöver renas ska avledas så det inte belastar vårt reningsverk i onödan.

Bevara den biologiska mångfalden

När en art försvinner så är det för alltid. Utdöendet av arter på vår planet har förmodligen aldrig varit snabbare än idag. Bortsett från att förlusten av en art i sig kan vara en tragedi så innebär det även att ekosystemet störs. I värsta fall försvinner ytterligare arter. Naturens väv är så komplex att konsekvenserna av en arts försvinnande är omöjliga att förutse. Konsekvenserna kan bli att ekosystemtjänster som naturen ger i form av exempelvis mat, material, pollinering, medicin, rekreation och naturlig vattenrening skadas. Den biologiska mångfalden ska bevaras och främjas dels för att alla arter har rätt att existera och dels för att det ligger i mänsklighetens intresse.

Prioriterat mål

- Den biologiska mångfalden ska främjas.

Inriktningar

Alla levande varelser behöver utrymme för sin existens. Staden ska planeras i samverkan med våra grannkommuner och Göteborgsregionen så att en varierad och rik natur kan förenas med en stor stad. För att veta om mångfalden ökar eller inte är det viktigt att inventeringar sker regelbundet för att stärka artdataarkivet och att hotade arter får sina biotoper skyddade. Skötseln av våra mark- och vattenområden ska ske så att livet kan bli rikt även i områden som inte är skyddade. De gröna stråken som binder samman olika grönområden ska förstärkas. Ekodukter över trafikleder kan till exempel öka den biologiska mångfalden i stora områden samtidigt som de förhindrar viltolyckor. Ekologiska gränzoner, som mellan skog och äng, är viktiga att skydda liksom gamla träd, ädellövskogar och grunda havsvikar. Stora äldre träd i den centrala staden ska hanteras varsamt. Natur som är skadad av gifter, skräp, gödningsämnen ska åtgärdas. Särskilt viktigt är detta i de grunda vikar som är havets barnkammare.

Giftflödena i Göteborg behöver stoppas redan vid källan innan de ställer till problem för människor och natur. Därför ska staden upphandla en större andel miljömärkta produkter och främja ekologisk odling på stadens mark. För att skapa ett kretsloppssamhälle måste åtgärderna för att få bort ovälkomna ämnen från slam och rötresten förstärkas. Staden måste fortsatt arbeta med att oskadliggöra läkemedelsrester och multiresistenta organismer så att mängderna läkemedelsrester och multiresistenta organismer som läcker ut via avloppsvattnet minskar.

Miljökrav på fordon, bränslen och separat rening av vägdagvatten är väsentliga områden för minskad miljöbelastning i vattendragen. Göteborgs Stad ska även

ta ansvar som konsument och endast upphandla ekologiskt kött och inte köpa hotade arter så som djuphavsdjur. Miljömåltiderna ska bli fler. Staden äger god jordbruksmark och den ska bättre tas tillvara för att möjliggöra mer stadsnära odling och ekologisk matproduktion i kommunen.

Strandskyddet är ett viktigt verktyg både för att bevara biologisk mångfald och att ge alla människor tillgång till attraktiva strandmiljöer. Dispenser ska undvikas. Samtidigt ska de mänskliga störningarna i naturen minska. Buller och nedskräpning måste minska och dessutom behöver det vilda livet platser där det får vara ifred. Därför ska områdena Rya skog, Osbäcken, Delsjöområdet, Billdals södra skärgård och Arendalsberget skyddas. Lärjeåns dalgång och Amundön ska skyddas som naturreservat. Kvillebäckens hela sträckning ska utvecklas till ett grönt stråk för rekreation och biologisk mångfald.

Även de mer bebyggda delarna av staden ska utformas med gröna ytor som ger möjlighet till rekreation, rehabilitering och stadsnära odlingar.

Uppdrag

- Andelen miljömåltider ska öka till minst 60 procent under mandatperioden.
- Möjligheten att bygga en ekodukt över Söderleden i syfte att förena Änggårdssbergen med Sisjön ska utredas.

Arbete och näringsliv

Stadens näringsliv ska bli mer hållbart och därmed få långsiktiga konkurrensfördelar. Förmågan att tänka nytt kommer att bli en viktig framgångsfaktor. Göteborgs näringsliv har en internationell prägel med tydliga inslag av innovationsförmåga och entreprenörskap. Omställningen av näringslivet i Göteborg, där industriproduktionen kan utvecklas och omdanas, stärker behovet av innovation och förnyelse. Företagande inom kulturella och kreativa områden ska öka. Det kan samtidigt stärka stadens attraktivitet och näringslivets innovationsförmåga. Göteborg har goda förutsättningar att bli ledande inom fler områden, exempelvis medicinsk forskning och de Science Parks som finns kopplade till universiteten. En viktig komplettering kan göras genom att utveckla ett internationellt ledande spelkluster.

Sociala medier och en ökad medvetenhet om hållbar utveckling ger upphov till nya affärsmodeller. Nyföretagandet är också en viktig faktor för utveckling. Struktumvandlingen är beroende av nyföretagande och innovation, vilka också sker i högre grad i nya företag. Staden ska stimulera framväxten av en ny typ av ekonomi som utmanar den konsumtionsdrivna och tillväxtberoende ekonomin som råder idag, och som mer bygger på cirkulära principer, delande, samutnyttjande, kretsloppstänkande, förtroende och tillit.

Många unga söker sig till Göteborg för att utbilda sig eller jobba. Genom att vara inkluderande och få fler att stanna har Göteborg stora möjligheter att bli en framtidsstad där nya idéer och innovationer kan växa.

Näringsliv och turism

Göteborgs Stad ska ha ett differentierat och hållbart näringsliv som ger ökade hållbara sysselsättningsmöjligheter inom arbetsmarknadsregionen. Infrastruktur-satsningar som knyter ihop arbetsmarknadsregionen är nödvändiga för att främja denna utveckling och säkra god framkomlighet och transporter av både människor och gods. Västsvenska paketet är helt nödvändigt för att uppnå detta.

Genom att verka för snabbare spårförbindelser till regionerna kring Oslo och Öresund arbetar Göteborg för att i framtiden ingå i en skandinaviskt sammanhållen arbetsmarknadsregion med åtta miljoner människor.

Göteborgs Stad ska genom en aktiv och öppen dialog med näringslivet vara delaktig i omvandlingen och utvecklingen av näringslivet i Göteborg. Göteborg ska bli en ekonomiskt, ekologiskt, socialt och kulturellt hållbar kultur- och evenemangsstad. Turismen och upplevelseindustrin i Göteborg har också stor potential

att utvecklas utifrån större mångfald, kreativitet och nyskapande. Staden ska gå från alltför stort fokus på stora evenemang till ett mångfaldigt utbud, spritt över hela staden. Stadens utbud och förutsättningar gör det också möjligt att turista i sin egen stad. Fler gratisarrangemang ger staden liv och öppnar för fler besökare. Göteborg och regionen har med sin närhet till vattnet, skärgården och omgivande natur, goda förutsättningar för grön stadsturism. Cykelvägar med äventyrsinriktning ska skapas och cykelturismen ska utvecklas.

Många unga får idag sina första jobb inom kultur och turism och det är därför viktigt att underlätta för de branscherna. Kultursektorn är en växande näring som berikar hela staden. Här finns en stor potential för invånarnas kreativitet och stadens aktörer att utveckla kulturen som investering och destination. Fler kulturstråk i Göteborg bör därför konkretiseras samtidigt som småskaliga lösningar och kulturinslag är viktiga för att förnya och bredda utbudet.

Göteborg har förutsättningar att bli en föregångare i Europa när det gäller lokal ekonomi för hållbar utveckling. I nordöstra Göteborg bor många invånare med omfattande kunskap om och erfarenheter av naturbruk, förädling och gröna näringar från hela världen. Här finns också mycket stora naturresurser som till stor del ägs av staden, samtidigt som efterfrågan på närproducerade, ekologiska livsmedel ökar kraftigt. Staden ska därför utveckla användningen av markresursen, tillsammans med entreprenörer, företag, föreningsliv och utbildningsinstitutioner för att nå ökad social och ekonomisk hållbarhet.

Göteborg har under lång tid haft internationella samarbeten och värdesätter intryck och initiativ från omvärlden. Genom hållbara utbyten med omvärlden skapas ett mervärde för göteborgarna, näringslivet och regionen. Mänskliga rättigheter ska vara i fokus. EU-medlen riktar sig allt mer mot innovation och entreprenörskap. Stadens EU-arbete ska bli mer samlat och strategisk, samt förankrat i stadens politiska prioriteringar.

Prioriterat mål

- Göteborgs näringslivsklimat ska förbättras och ett hållbart näringsliv ska främjas.

Inriktningar

Staden ska initiera fler plattformar för att finna gemensamma lösningar på långsiktiga utmaningar. En ökad dialog med civilsamhälle, myndigheter, akademien och näringslivet är viktig.

För att få fram de bästa idéerna ska en utökad klustersamverkan skapas med representanter från politik, näringsliv och forskning i syfte att göra Göteborg världsledande inom miljöteknik och hållbart företagande. Så läggs också grunden för fler jobb – som är hållbara och naturligt gröna.

Den sociala ekonomin ska ges ett ökat utrymme och staden ska stimulera den. En viktig del i samverkan är idéburna offentliga partnerskap. Kunskapen om social ekonomi ska öka, exempelvis genom möjligheten att etablera en Science Park för social ekonomi.

Entreprenörskap ska stimuleras och uppmuntras. Små, lokala företag är en viktig del för en levande stad. Staden ska också ge bättre förutsättningar för fler sociala företag. Fler göteborgare med begränsat eget kapital ska ges förutsättningar att starta företag.

För att tidigt stimulera sociala entreprenörer ska Göteborgs Stad aktivt stödja entreprenörskapsprojekt och praktik inom gymnasieskolan och som en inriktning under sommarjobsatsningen. Ett närmare samarbete mellan skola, näringslivsorganisationer och företagare ska därför utvecklas.

Visionen är en långsiktigt hållbar stad, ett internationellt näringsliv och en attraktiv destination. Det förutsätter att stadens nämnder och bolagsstyrelser arbetar strategiskt och med ett hela-staden-perspektiv. För att kunna vara en trovärdig och stark part i de frågor som berör Västsverige på EU-nivå och i andra relevanta internationella sammanhang ska samverkan med Västra Götalandsregionen utvecklas vidare.

Staden ska ge mer plats för de kreativa näringarna. De kommer att vara en viktig del i den framtida arbetsmarknaden och stadens framtida profil. Teknikutveckling ger nya möjligheter till delaktighet i samhälle, näringsliv och arbetsliv. Staden ska som ett led i tillgänglighetsarbetet utveckla samarbeten kring universell design. Det kan handla om att utforma miljöer, produkter och teknik så att de blir användbara för fler.

Staden ska behandla frågor och förslag från näringslivet på ett öppet och effektivt sätt och se till att företagsetableringar sker i samklang med stadens hållbarhetsmål. Företagen ska ges möjlighet till en kontinuerlig kontakt med kommunens olika verksamheter. Upphandlingarnas utformning har också stor betydelse för näringslivsklimatet. Företagsslotsen och stödet till småföretagsetablering ska utvecklas. Stöd ska också ges på fler språk än svenska.

Näringslivsutveckling ska vara en naturlig del av stadsplaneringen. För att skapa en stad för framtiden som främjar kreativa och kulturella näringar är den allmänna platsen avgörande. Tillgång till billiga lokaler har stor betydelse för nystartade verksamheter, små lokala företag och mer ideellt drivna verksamheter. Det är ytterst viktigt för den sociala hållbarheten i staden att fler typer av verksamheter kan fortleva. När platser i staden förnyas är det därför viktigt att låta en del äldre bebyggelse vara kvar orörd. På så sätt kan staden ge förutsättningar för naturliga möten och ömsesidigt berikande mellan ekonomiskt resurssvaga verksamheter med stor kreativ potential som samexisterar med etablerade aktörer från näringslivet.

Staden ska fortsatt utveckla Göteborg som en ekologiskt, kulturellt och socialt hållbar turiststad och destination. Bland annat behövs bättre samverkan mellan kommun, region och kommunalförbund.

Uppdrag

- En handlingsplan för att stimulera hållbara innovationer och kreativt entreprenörskap ska tas fram.

Arbetsmarknad

Arbetslösheten är stor i vissa grupper. Göteborg ska aktivt arbeta för att varje människas potential tillvaratas på arbetsmarknaden, där alla får bidra efter förmåga. Människor ska ha rätt att försörja sig själva och bättre förutsättningar behövs för att fler ska få varaktiga anställningar. Diskriminerande strukturer som hindrar personer från arbete ska brytas, såväl inom staden som bland Göteborgs arbetsgivare. Staden som arbetsgivare ska bidra till att förändra den etniskt och könssegregerade arbetsmarknaden.

Staden behöver tillsammans med arbetsmarknadens parter, den sociala ekonomin och näringslivet stärka kompetenser och ge stöd till personer som har svårt att få jobb. Även fattiga EU-medborgare bör inkluderas i detta arbete. Dessutom behöver staden finna gemensamma arenor tillsammans med olika aktörer inom arbetsmarknadspolitiken för att bättre matcha arbete och utbildning.

Prioriterat mål

- Sysselsättningen för grupper långt ifrån arbetsmarknaden ska öka.

Inriktningar

Nya jobb behöver skapas i branscher som leder till att Göteborg blir en renare och grönare kommun. Gröna jobb och ökade möjligheter för nära avsättning för sina produkter, till exempel genom att lokala matproducenter erbjuds platser att enkelt sälja sina varor runtom i staden är exempel på detta.

Staden ska ha en attraktiv arbetsmarknad där göteborgare med utländsk bakgrund och arbetskraftsinvandrare och arbetssökande EU-medborgare inkluderas. Diskriminerande strukturer ska brytas.

Stadens riktade arbetsmarknadsinsatser ska fokusera främst på åtgärder för ungdomar, utrikesfödda och människor med funktionsnedsättning. Fler praktik- och lärlingsplatser ska tas fram, även i samverkan med näringslivet. Samtidigt ska stadens feriejobbsatsning utökas. Stadens insatser för unga personer med funktionsnedsättning behöver ytterligare intensifieras, bland annat genom att utöka antalet platser på traineeprogrammet.

De riktade arbetsmarknadsinsatserna ska fördelas efter behov och på jämställda villkor för kvinnor och män. Vid fördelning av praktikplatser och sommarjobb ska staden verka för att män får platser inom kvinnodominerade yrkesområden och kvinnor inom mansdominerade yrkesområden.

Särskilda insatser ska göras för dem som inte har arbete eller utbildningsplats och som saknar kontakt med Arbetsförmedlingen. Detta gäller också unga arbetslösa som saknar fullständiga betyg från gymnasieskolan.

De riktade arbetsmarknadsinsatserna ska fördelas efter behov och på jämställda villkor för kvinnor och män. Vid fördelning av praktikplatser och sommarjobb ska staden verka för att män får platser inom kvinnodominerade yrkesområden och kvinnor inom mansdominerade yrkesområden.

Stadens insatser ska samordnas i ett hela-staden-perspektiv med samtliga nämnder och styrelser. Ett samarbete ska utvecklas med Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, fackliga organisationer och samordningsförbund för en tydligare samordning av insatserna och för att få in fler på den ordinarie arbetsmarknaden. Här spelar sociala ekonomins aktörer en viktig roll som samarbetspartner.

Samordningen av arbetsmarknads- och vuxenutbildningsfrågor ska fortsatt utvecklas för att personer snabbare ska komma i arbete eller påbörja studier. Ett viktigt arbetssätt är att växla försörjningsstöd mot anställning, genom att försörjningsstödet initialt kan användas för att finansiera anställningar och därigenom öka möjligheten att få ett arbete.

Stadens modell för social hänsyn i offentlig upphandling ska utvecklas och användas i ökad omfattning för att skapa sysselsättning för personer långt ifrån arbetsmarknaden.

Arbetsmarknadsinsatser ska ha tydliga kopplingar till forskning och beprövad erfarenhet i syfte att öka kvaliteten i insatserna och motverka inläsningseffekter.

Vuxenutbildning

Vuxenutbildning är en strategiskt viktig del för invånarnas personliga utveckling och för samhällsutvecklingen. Den ska stödja det livslånga lärandet och möjligheten till omställning även senare i livet.

Samordningen av stadens arbetsmarknadsinsatser och vuxenutbildning kan ge goda förutsättningar för att möta invånarnas behov av kompletterande utbildning på en alltmer föränderlig arbetsmarknad.

Verksamheten ska arbeta med validering och utveckla metoder för lärande för de med mindre studievana. Satsningen på yrkesgymnasiala utbildningar ska fortsätta samtidigt som vuxenutbildningen ska erbjuda möjlighet till studier för behörighet till högskola och grundläggande vuxenutbildning. Göteborgs Stads stora generationsväxlingar och kompetensförsörjning ska särskilt uppmärksammas.

Inriktningar

Kombinationen av Svenska för invandrare (SFI) och arbetspraktik/yrkesutbildning ska vidareutvecklas för att underlätta nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Det krävs en ökad flexibilitet och individanpassning som matchar studenternas behov. Möjligheterna till validering och yrkesbedömning ska öka. Det ska vara möjligt att kombinera olika skolformer och kombinera studier med förvärvsarbete.

Utbildningskedjan, vilken innefattar SFI, grundskole- och gymnasiekompetens, måste hållas ihop och förkortas för att personer snabbare ska komma ut i arbetslivet. De som läser SFI kombinerat med kärnämnen ska kunna erbjudas undervisning på sitt modersmål. Verksamhetsförlagd SFI för nyanlända ska erbjudas. Folkbildningen och dess organisationer är viktig i sin fria roll och som samarbetspartner.

Kultur

Stadens kultursatsningar ska lyfta Göteborgs mångfald och bidra till möten och ökad förståelse för varandra. Internationalisering av konst- och kulturlivet bidrar till ökat kulturutbyte och att fler målgrupper nås. Det är viktigt att ta tillvara nya kulturella strömningar och synliggöra de som ännu inte kommit till officiellt uttryck, vid sidan av de mer etablerade konstformerna. Den kreativitet som växer i den självorganiserande, spontana kulturverksamheten såväl som nyskapande och en mångfald av konstnärliga uttryck ska stimuleras. Samtidigt ska staden värna, tillgängliggöra och utveckla kulturarv. Kulturinstitutionerna är fundament för stadens kultur och utgör viktiga offentliga rum.

Staden ska uppmuntra kulturformer som utmanar dagens samhälle och fria kreativa uttrycksformer ska ges plats i stadsrummet. Kulturen ska vara en naturlig och integrerad del av stadsutvecklingen för att bidra till en lockande och spännande stadsmiljö. Stadsrummet ska stimulera till spontana kulturyttringar. Göteborgs Stads kultursatsningar ska värna det fria kulturlivet och den fria scenkonsten samt fokusera på icke-kommersiella verksamheter. Göteborg ska stödja konstens egenvärde och främja konstnärers fria ställning. Rätten för göteborgarna att utöva och möta kultur i sin närmiljö är viktig. Kulturen är viktig för stadens attraktionskraft.

Göteborg ska förverkliga den mänskliga rättigheten ”för var och en en rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv”. Det handlar om att öka tillgängligheten till kulturen samt att öka antalet kulturbrukare och kulturutövare. Ur kultur föds nya kreativa miljöer och innovationer i staden.

Prioriterat mål

- Tillgängligheten till kultur ska öka.

Inriktningar

Målet är att öka delaktigheten och antalet kulturutövare. Staden ska skapa goda villkor för konsten och konstnärerna samt främja deras fria och oberoende ställning. Ett smalt utbud ska kunna möta en bredare publik. Möjligheten att utöva och uppleva kulturaktiviteter ska öka, liksom stödet till fri konst och kultur. Kulturen ska också vara öppen för fler målgrupper i staden.

Tillgängligheten avser också en attraktiv och tillgänglig livsmiljö i staden med fler spontana mötesplatser. Genom konsten ska en invånardialog om utformningen av stadsrummet främjas.

De strategiska framtidsfrågorna i stadens nyligen antagna kulturprogram ska konkretiseras i handlingsplaner. UNESCO:s konvention om kulturell mångfald ska vara vägledande, och innebörden ska tydliggöras och anpassas lokalt.

Kulturinstitutionerna ska utvecklas så att de fortsätter vara relevanta, utmanande och intressanta. Göteborgarnas magasinerade samlingar kan vårdas och visas på ett mer åtkomligt sätt än idag. Det finns fortsatt behov av modernisering, fysisk upprustning och lokalanpassningar av kulturinstitutionerna. Stadsdelsbiblioteken är viktiga lokala mötesplatser men fler kulturella mötesplatser behövs i form av nya kulturhus. En god lokal infrastruktur och en aktivt uppsökande verksamhet från kulturinstitutioner och det fria kulturlivet krävs för att medborgarna ska kunna möta och utöva kultur i sin närmiljö. Samverkan mellan kultursektorn, kulturverksamheter, föreningar och enskilda ska utvecklas för ökad delaktighet och staden ska i större utsträckning upplåta lokaler åt det fria kulturlivet.

För att teaterkonsten ska kunna utvecklas ytterligare och för ett ökat utbyte med det fria kulturlivet ska Stadsteatern på sikt byggas ut med en tredje scen. Förutsättningarna för filmskapande i Göteborg ska också fortsatt främjas.

Kulturskolan ska förstärkas och tillgängligheten öka så att fler kulturella uttryck och aktörer kan inrymmas. Kulturskolans behov av tillgängliga och verksamhetsanpassade lokaler behöver tillgodoses. Kultursamordnare och lokala kulturombud är viktiga för en god förmedling av kultur, exempelvis för att skolornas kulturen-gagemang ska växa. Barn och ungdomar har rätt till eget skapande och kulturutövning, oavsett uttrycksform. Därför ska kulturskolan fortsätta utvecklas och, utöver ordinarie undervisning, vara tillgänglig för alla unga mellan 6 och 19 år. El Sistema ska utvecklas vidare då det skapar kreativa möten och stimulerar ungas inlärningsförmåga.

Alla Göteborgs 16-åringar ska individuellt erbjudas ett scenkonstbesök under 2015.

Göteborgs Stad ska verka för att personer med funktionsnedsättning kan delta i stadens kulturutbud. Kulturpolitiken ska ha ett mer holistisk perspektiv och samverka mer med andra politikområden.

Alla elever i förskolan från tre år, grundskolan och gymnasieskolan ska erbjudas minst ett scenkonstbesök per år.

Uppdrag

- Kulturskolan ska byggas ut så att kön försvinner.

Personal

Göteborgs Stad ska vara en attraktiv arbetsplats med rättvisa och trygga villkor. Personalen ska ha inflytande över arbetets innehåll och arbetstiden. Alla ska ha goda utvecklingsmöjligheter och känna sig delaktiga och respekterade. Öppenhet är ledordet för staden även som arbetsgivare. Stadens anställda ska kunna ha en hälsosam balans mellan arbete och fritid. En viktig reform är att sänka arbetstiden och finna olika arbetstidsinnovationer.

I all verksamhet ska personalen ha förutsättningar att utföra sina uppgifter med professionalism och kunna utvecklas i sitt arbete. Chefer ska sträva efter en förtroendefull samverkan med de anställda och deras fackliga organisationer. Staden ska vara ett föredöme när det gäller att motverka alla former av diskriminering.

Att utveckla ledarskapet är en strategisk fråga. Att stadens chefer är goda ledare med hög kommunikativ förmåga är avgörande för kvaliteten och effektiviteten i verksamheterna liksom för arbetsmiljön. Det gäller alla chefsnivåer i organisationen.

Personalsammansättningen på alla nivåer ska spegla befolkningsstrukturen i Göteborg. Den strukturella diskrimineringen i samhället av kvinnor och personer med utländsk bakgrund innebär att de har svårare att nå högre befattningar i staden. Staden måste bli bättre på att rekrytera fler ledare och chefer med flerkulturell kompetens, samt öka insatserna mot diskriminering vid anställningar.

Göteborgs Stad ska i sitt arbete med jämställda löner ha höga ambitioner som en jämställd arbetsgivare samt trygga anställningsvillkor och en väl fungerande intern arbetsmarknad. Verksamheterna ska ha ett integrerat jämställdhets- och mångfaldsperspektiv.

Det är särskilt viktigt att aktivt arbeta mot kränkande behandling och trakasserier. I en god personalpolitik ingår också att ge information om stöd för anställda som utsätts för våld i nära relationer.

Göteborgs Stad är en FAS3-fri arbetsgivare.

Prioriterade mål

- Osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor ska upphöra.
- Andelen födda utanför Norden ska öka på chefsnivå.

Inriktningar

Staden står inför stora rekryteringsbehov och behöver marknadsföra sig än mer som en attraktiv arbetsgivare, och samtidigt utnyttja potentialen i att vara en av de största arbetsgivarna i regionen. Det gäller bland annat att ta tillvara all den kompetens som finns bland personer med utländsk bakgrund. För att verksamheterna ska kunna rekrytera, behålla och utveckla kompetenta medarbetare krävs möjlighet till kompetensutveckling, tydlighet i organisationen och delegering av ansvar. För att möta kommande pensionsavgångar och ökad konkurrens på arbetsmarknaden behöver staden ha en strategisk och inkluderande framförhållning. Validering av reella kompetenser hos de anställda samt kompletterande fortbildnings- och utvecklingsinsatser ska vara integrerade delar i verksamheten. Regelbundna individuella utvecklingssamtal och arbetsplatsträffar är viktiga redskap för att stimulera detta. Intern rörlighet ska stimuleras för att ge medarbetare tillfälle till utveckling. Framtida ledare inom den egna organisationen ska identifieras och ges förutsättningar att växa med arbetsuppgifterna.

Personalpolitiken i Göteborgs Stad ska stödja ett integrerat jämställdhets- och mångfaldsperspektiv. Genom könsuppdelad statistik ska fördelningen av resurser analyseras. Det ska finnas ett rättvist, tydligt och öppet system för befordran och karriärutveckling. Flerspråkighet ska alltid betraktas som meriterande. Anställda ska uppmuntras till att ta ut föräldraledighet med en jämställd fördelning.

Arbetsmiljöarbetet ska inriktas på att främja hälsa och förebygga ohälsa, även psykosocial. Förtroende och tillit är viktiga faktorer för att skapa god psykosocial arbetsmiljö. När någon drabbas av sjukdom eller skada med längre eller återkommande sjukskrivning har chefen ansvar för en aktiv dialog om lämpliga rehabiliteringsinsatser. I samband med rehabilitering kan byte av arbetsuppgifter bli aktuellt.

Staden ska vara en förebild i att aktivt motverka diskriminering. Handlingsplaner med strategier och konkreta åtgärder ska tas fram för att på chefsnivå öka andelen anställda som är födda utanför Norden. Fokus ska ligga på värdering av den sammanlagda reella kompetensen i form av bland annat utbildning, arbetslivserfarenhet och flerspråkighet. Stadens chefs- och ledarskapsprogram ska bättra tillvarata

anställda med flerkulturell och flerspråkig kompetens. Jämställdhets- och genuskunskaper bör efterfrågas i samband med personalrekrytering, liksom i ledarutvecklingsprogram och vid rekrytering av chefer på alla nivåer.

Stadens norm ska vara att erbjuda alla tillsvidareanställning och heltid. Samtidigt ska alla anställda i staden ha rätt till en annan tjänstgöringsgrad än heltid, om de uttryckligen har detta önskemål. Arbetstidsförkortning ska vara en viktig prioritet inom Göteborgs Stad, gärna tillsammans med andra huvudmän som Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och A-kassor. Fokus är fler arbetstillfällen, bättre hälsa och ökad livskvalitet. Olika arbetstidsmodeller och arbetstidsinnovationer ska tas fram för sänkt arbetstid med 35 timmars arbetsvecka som riktmärke.

Andelen arbetad tid som utförs av timanställda ska minska. Av den arbetade tiden i Göteborgs Stad som helhet ska max fem procent utföras av timanställd personal.

Ett högre löneindex ska utgå till icke mansdominerade verksamheter. En handlingsplan ska utgöra grund för hur löneökningar prioriteras i syfte att osakliga löneskillnader ska upphöra samt för att trygga kompetensförsörjningen på kort och lång sikt. Arbetet för jämställda löner måste kompletteras med ett strategiskt rekryterings- och kompetensförsörjningsarbete. Staden ska också minska löneskillnaderna inom sin egen organisation. Idag är skillnaden mellan högsta och lägsta lön i kommunen för stor. För tryggad kompetensförsörjning behövs relativt sett högre löner för grupper inom vård, omsorg och undervisning.

En plan för kompetensförsörjning behöver tas fram. Planen ska ta hänsyn till regionens nationella uppdrag för en regional kompetensplattform.

Uppdrag

- Förvaltningar och bolag ska erbjuda alla tillsvidareanställda heltidstjänster liksom möjligheten att arbeta deltid.
- En handlingsplan ska tas fram för att andelen födda utanför Norden ska öka på chefsnivå.

Ekonomi

Världsekonomin tycks idag vara på väg bort från den tyngre delen av lågkonjunkturen men det finns många osäkerhetsfaktorer. Prognoserna tyder på en starkt ekonomi samtidigt som staden har strukturella utmaningar som baseras i att staten skjuter över kostnader på kommunerna. Den statliga politiken för investeringar i vägar pressar kommuner att ta skattemedel för att bygga ut infrastruktur för bilar trots att prognoserna pekar på att bilåkandet nått sin kulmen. Regeringens politik har även skapat en förskjutning av inkomster mellan könen till männens fördel. Den svaga konjunkturen i världen har även flyttat fokus från det största hotet mot ekonomin – klimatförändringarna. Ländernas oförmåga att hantera klimat- och jämställdhetsarbete innebär ett ökat ansvar för städerna att gå före, vilket Göteborg har gjort. Exempelvis genom gröna energiinvesteringar och en kvarts miljard kronor i lönesatsningar på kvinnodominerade yrken.

Vi har ett ansvar att vara solidariska. Att ta det ansvaret skapar en större trygghet och ekonomisk stabilitet för hela världsekonomin. Det skapar även möjligheter till nytänkande och kulturell kompetens vilket gynnar Göteborgs roll i den allt mer internationaliserade ekonomin. Fler och fler väljer att flytta till Göteborg och fler småbarnsfamiljer väljer att stanna kvar.

God ekonomisk hushållning

En långsiktig och välskött ekonomi är ett signum för Göteborg och ska gälla även i framtiden.

Det är mycket viktigt att alla verksamheter fortsätter att utveckla sin analys och uppföljning. En kontinuerlig uppföljning och analys av den demografiska utvecklingen är nödvändig för att möta variationerna över tid.

Flera kommuner i Sverige har använt sig av allbolagen för att förstärka boendeansvaret i de områden som har allmännyttan. Även Göteborg ska ta det steget för att förbättra för de boende och använder 50 Mkr för detta.

Kommunfullmäktige har fastställt sex inriktningar för god ekonomisk hushållning. Arbetet med dessa beskrivs nedan.

Staden skall över tid eftersträva resultatöverskott motsvarande minst två procent av kommunens skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning. Resultatnivån ska vara förenlig med stadens riskexponering. Staden har stora investeringar framför sig för att möta en ökande befolkning. Staden ska därför sänka lånebelastningen med 480 Mkr med hjälp av intäkten av leasingen av Göteborgs hamn. Det ger ett utrymme för kommande investeringar och bidrar till god ekonomisk hushållning.

Staden kan använda sig av resultatutjämningsreserv för att utjämna förändrade omvärldsförutsättningar på grund av framför allt konjunkturella svängningar. Reserven har skapats och ger god beredskap den dag landet åter går in i en lågkonjunktur. Reserven bedöms inte behöva användas 2015.

Staden skall i samband med betydande beslut om att ingå långsiktiga åtaganden i alla former eller att avyttra egendom värdera de finansiella konsekvenserna för stadens förmåga att upprätthålla god ekonomisk hushållning. Detta kräver att ekonomiska analyser inte bara ska göras på kort sikt utan kommande generationers nytta och kostnader ska också vägas in. Detta är särskilt viktigt för bolagsstyrelserna.

Staden skall över tid säkerställa att investeringsnivåerna är förenliga med stadens långsiktiga finansieringsförmåga. Hög egenfinansiering skall eftersträvas. Bostäder, stadsutveckling, förskolor och ökande cykelinvesteringar är några exempel där kommunen måste rusta upp. Staden har under många år minskat låneskulden men de senaste åren har den totalt sett ökat på grund av den stora inflyttningen. Minskningen 2013 var tillfällig och berodde främst på förskjutningar av investeringar. För att klara nödvändiga investeringar när staden växer är det rimligt att skulden ökar kommande investeringsperiod för att sedan minska igen. Staden ska hela tiden sträva efter hög egenfinansiering av investeringarna.

Staden skall över tid bedriva stadsutveckling och exploatering inom ramen för god ekonomisk hushållning. Staden har inte lyckats fullt eftersom exploateringarna inte bär sig själva. Målet är att exploateringarna sammantaget inte ska belasta stadens finansiella situation. Berörda nämnder och styrelser får därför i uppdrag att återkomma till Kommunstyrelsen med en handlingsplan för detta.

Staden skall över tid värdera och säkerställa de finansiella åtaganden som är kopplande till ägandet av stadens bolag. Bolagsutredningen är mycket värdefull för detta arbete kommande år. Syftet med Stadshus AB och den nya bolagsstrukturen är att förstärka den politiska styrningen av bolagen och skapa en tydligare samordning av stadens resurser. För stadens bästa är det väsentligt att alla styrelser och nämnder arbetar tillsammans och inte som enskilda verksamheter.

Några av stadens taxor och avgifter har reviderats under perioden. Andra har inte setts över på länge och ska därför uppdateras.

Uppdrag

- De exploaterande nämnderna och styrelserna ska utarbeta en handlingsplan för att säkerställa god ekonomisk hushållning vid exploateringar.
- Stadshus AB ska framställa de större investeringar som dess bolag planerar att göra till Kommunstyrelsen på liknande sätt som facknämnderna gör i budgetprocessen.
- Kommunstyrelsen ska se över taxor och avgifter i kommunen.

Långsiktighet, ordning och reda

En sund organisation ska präglas av ordning och reda med transparens och öppenhet i alla delar. Det ska vara en självklarhet i alla nämnder och styrelser. Det arbete som skett under mandatperioden med självdeklaration och extern granskning som gjorts inom stadens program för ökad intern kontroll har gett värdefull kunskap. Arbetet ska följas upp.

Alla inom Göteborgs Stad ska vara vaksamma på kostnadsutvecklingen och omvärlds- och befolkningsförändringar genom noggrann uppföljning och utvärdering. Ett hela-staden-perspektiv är en förutsättning för en helhetssyn och gemensam bild av hur stadens gemensamma resurser bäst ska användas.

Den ökade inflyttningen till staden, förändringar i befolkningsstrukturen och stora investeringar i Älvstaden och Västsvenska paketet innebär att staden står inför en omfattande utveckling av kärnverksamheterna. De exploaterande nämnderna såväl som stadsdelsnämnderna behöver ha tillgång till ett stabilt och mer långsiktigt prognosmaterial för att kunna planera för framtiden. Dessutom genomförs Älvstaden och Västsvenska paketet som är stora investeringar i framtiden.

För att kvalitetssäkra omfattande och/eller strategiska beslut är det av stor vikt med genomlysta beslutsunderlag som också kan kompletteras med en alternativ bedömning, ”second opinion”.

En jämställd budget

En jämställd budget är prioriterad och därför föreslås flera åtgärder som stärker jämställdheten mellan könen. Satsningar på jämställda löner, kollektivtrafik och kvinnodominerade verksamheter är några exempel. Budgeten ska dessutom vara jämställdhetssäkrad enligt tidigare beslut och alla beslut ska följas av en jämställd-

hetsanalys. Det finns en stor potential att gå vidare i det arbetet genom att ta fram siffror vid beslut om jämställdhetspåverkan. Exempelvis visar statistik att trafiklösningar gynnar/missgynnar könen olika. Däremot saknas till exempel siffror om hur trafiknämndens budgetäskanden påverkar könen. Sådana uppgifter behövs för att nå jämställda budgetar.

Uppdrag

- Samtliga nämnder och styrelser ska inför äskandena för budget 2016 ta fram jämställdhetsberäkningar i sina investeringar.

Ständiga förbättringar och förändringsfaktor

Offentlig verksamhet möter ständiga förändringar. Det handlar om allt från befolkningsutveckling och önskemål från invånarna eller näringslivet, till teknisk utveckling. Det är därför centralt för nämnder och styrelser att ständigt arbeta med effektiviseringar som gör verksamheterna mer kostnadseffektiva, anpassningsbara och efterfrågade. Varje nämnd och styrelse ska fatta nödvändiga beslut utifrån sina specifika förutsättningar. Respektive nämnd ska också fastställa rutiner för hur arbetet med effektiviseringar ska följas och hur kunskaper och goda exempel kan spridas vidare. Staden har utvecklat möjligheterna till medfinansiering av våra verksamheter via EU och ska fortsätta det arbetet.

För stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden är förändringsfaktorn noll procent. Facknämnder inklusive stadsrevisionen ska ha en förändringsfaktor på 0,5 procent. Samtliga resursnämndsuppdrag har en förändringsfaktor på 0,5 procent. Nämnderna ska fortsätta effektivisera även om förändringsfaktorn nu är sänkt eller borttagen. För SDN så förväntas den omorganisation som gjorts ge ekonomiska vinster. Vinsten ska komma stadsdelsnämnderna till godo. Det finns en stor potential i samordning av administrativ verksamhet.

Effektivt lokalutnyttjande

Lokalanvändningen kan bli effektivare. Idag kan till exempel lokaler stå tomma under en avvecklingsperiod eller i väntan på ny hyresgäst. Kommunen ska därför utreda en ny hyresmodell för lokaler som möjliggör snabbare omvandling och att annan kommunal verksamhet eller icke-kommersiella aktörer med sociala/kulturella mål att använda lokaler i övergångsperioder.

Uppdrag

- Kommunstyrelsen ska utreda en ny hyresmodell enligt ovan.

Eget kapital

Styrningen och regelverket för eget kapital ska utgå från det kommuncentrala ekonomiska utrymmet och värderas därför årligen. Regelverket tar också hänsyn till specifika förutsättningar som råder för taxekollektiven. 2015 kan nämnderna använda eget kapital motsvarande 0,5 procent av kommunbidraget/omslutningen. Om nämnderna vill använda mer ska de göra en framställan till kommunstyrelsen. Av den ska framgå motiven och kommunstyrelsen kommer särskilt att granska att det egna kapitalet används för att hantera omställningskostnader eller liknade kortsiktiga kostnader och inte för att finansiera långsiktiga driftskostnader. Kommunstyrelsen prövar också om stadens samlade ekonomiska läge tillåter att ytterligare eget kapital tas i anspråk utan att riskera god ekonomisk hushållning.

Kompletteringsbudgetar

Anpassningar till omvärlden eller befolkningsutvecklingen måste kunna göras löpande under ett budgetår. Nämnderna och styrelserna gör detta kontinuerligt inom de givna budgetramarna. Men även på central nivå finns behov av anpassningar. Kommunstyrelsen kommer därför vid behov att fatta beslut om kompletteringsbudgetar.

Skattesatser och taxor

Skattesatsen är oförändrad på 21:12 per skattekrona.

För taxekollektiven får den samlade finansieringen via taxorna höjas med maximalt 6 procent för VA-verksamhetens bruksavgift och 5 procent för avfallsverksamheten. Kretslopp- och vattennämnden ska ta fram förslag till taxor utifrån detta och återkomma till kommunfullmäktige under hösten i samband med beslut om detaljbudget. Kretslopp- och vattennämnden ska ta fram förslag till ny konstruktion för avgift för dagvatten på gata och allmän platsmark inför budget 2016.

Nämndförändring

Arbetet som Överförmyndarnämnden bedriver har förändrats med tiden. Den slås därför ihop med Nämnden för Konsument- och medborgarservice.

Utvecklingsfond

Kommunens avsättning till utvecklingsfonden och den utbetalning som planeras under åren ska fortsatt följas upp. Fondens ändamål är att finansiera särskilt angelägna insatser med kortsiktiga driftskonsekvenser eller liknande puckelkostnader.

Pris- och lönekomensation

Nivån på pris- och lönekomensationen ska avspegla kostnadsutvecklingen i samhället, särskilt för kommunal sektor, men också det ekonomiska utrymme som finns. Den riktar sig också till särskilda grupper. Lönekomensationen för 2015 är i grunden 2,4 procent. För verksamheter som är inriktade på välfärdsområdet inom stadsdelarna utgår en förhöjd komensation med 0,4 procent, dvs totalt 2,8 procent. För de verksamheter som är inriktade på förskola, skola och skolbarnomsorg höjs komensationen ytterligare till 3,2 procent. Det ger 50 Mkr till högre lärarlöner och 25 Mkr till höjda löner inom vård och omsorg. Ytterligare 30 Mkr riktas till sjuksköterskor med särskilt kvalificerade uppdrag, sjukgymnaster/fysioterapeuter, arbetsterapeuter, stödpedagoger, personliga assistenter, fritidsassistenter samt vissa särskilt kvalificerade socialsekreterare.

Priskomensationen för lokaler blir 2,5 procent. För övrig verksamhet är komensationen 1,2 procent.

Principer för beräkning av internränta

Nämndernas kostnadskonsekvenser av genomförda investeringsvolymerna ska spegla kommunens långsiktiga kapitalkostnad och vara relativt stabil över tid. Det långsiktiga allmänna ränteläget i vår omvärld motiverar att räntan oförändrat är 3 procent.

Upphandling

Stadens ekonomi måste bygga på långsiktigt hållbara lösningar som tar miljömässiga och sociala hänsyn. Detta ska vara en naturlig del av upphandlingsprocessen.

Upphandling kan främja många samhälleliga mål och bidra till måloppfyllelse för flera av budgetens prioriterade mål. Att ställa väl genomtänkta miljökrav ska vara en självklar grund och vid sidan av de miljömässiga kraven ska staden i ökad omfattning beakta flera sociala aspekter vid upphandling. Till exempel antidiskrimineringsvillkor, tillgänglighetskrav, hållbarhetskriterier, frågor om etisk handel samt ett större beaktande av företags sociala ansvar (CSR). Den sociala ekonomin och socialt företagande ska stimuleras.

Genom utvecklade krav på miljöhänsyn vid upphandling kan staden i större utsträckning bidra till bättre miljö och minskad resursförbrukning genom sin upphandling. Staden ska fortsatt välja ekologisk och miljöanpassad och bli bättre på att ta in anbud på såväl lokalt producerade som återbrukade produkter.

Göteborgs Stad är diplomerad Fair Trade-stad och i linje med detta ska staden bli ett föredöme för rättvis handel och etisk konsumtion. Det handlar också om att stimulera framväxten av socialt medvetna marknader och använda den oföretliga upphandlingen för en bättre miljö. I enlighet med att staden undertecknat CEMR-deklarationen ska jämställdhet också beaktas vid upphandling och i kontraktstvillkoren.

Prioriterat mål

- Upphandling av tjänster med sociala hänsyn ska öka.
- Andelen ekologiska och miljöanpassade produkter som upphandlas ska öka.

Inriktningar

Stadens arbete ska intensifieras på detta område genom att utgå från mänskliga rättigheter som en ram och främja respekten för dessa rättigheter. Det handlar om att främja sysselsättningsmöjligheter för personer som står långt från arbetsmarknaden, stimulera social integration, främja anständiga arbetsvillkor, lika möjligheter och sociala rättigheter samt arbetstagares rättigheter.

Göteborgs Stad kan som stor upphandlare påverka marknaden och genom medvetna inköp göra stora miljö- och klimatinsatser. Genom att staden efterfrågar

miljöanpassade och ekologiska varor i utvecklade varugrupper vågar fler leverantörer erbjuda sådana produkter. Elever och brukare i Göteborg får också äta mer hälsosam mat.

Upphandlingen ska främja små- och medelstora företag genom att använda sig av exempelvis delkontrakt och stimulera universell design med utformning som ger tillgänglighet åt alla. Vid upphandling av livsmedel ska starka djurskydds krav ställas.

Vid upphandling ska begränsning av avropsmöjligheten göras så att stadens mål nås även i de faktiska inköpen. Det starka fokuset på lägsta pris ska flyttas till att anta de mest fördelaktiga anbuderna för staden och värdera hög kvalitet.

Vid upphandling av konsulttjänster för chefs- och medarbetarutveckling ska krav ställas på genusteoretisk kompetens samt kompetens gällande diskrimineringslagstiftning. Upphandlingsbolaget ska erbjuda stöd för att höja kunskapen om sociala hänsyn och dess möjligheter bland leverantörer. Uppföljningen och kontrollen av genomförda upphandlingar ska stärkas.

Det ska finnas ett tydligt samlat ansvar för hela upphandlingskedjan i staden.

Uppdrag

- Under 2015 ska minst 50 procent av stadens tjänsteupphandlingar göras med sociala hänsyn.

Investeringar

Göteborgs Stads investeringar bygger på en analys av omvärldsfaktorer och verksamhetsmässiga och ekonomiska konsekvenser. Staden har, liksom många andra växande regioner, stora utmaningar framför sig att klara att både finansiera och genomföra de investeringar som krävs för att möta de ökande behoven. Det handlar såväl om att ta hand om befintliga lokaler och anläggningar som att tillgodose behovet av expansion och nyinvesteringar. Det är av central betydelse för stadens ekonomiska utveckling att investeringsplaneringen är långsiktig. Därför vill vi att det arbete som påbörjats med att ta fram långsiktiga investeringsunderlag utvecklas vidare så att vi har möjlighet att planera för och prioritera bland alla angelägna behov. Även styrelsernas investeringar ska hanteras. Staden ligger i framkant internationellt att locka miljömässigt engagerade investerare genom försäljningen av gröna obligationer. Arbetet ska utvecklas.

För att ge verksamheterna förutsättningar att planera läggs en fyraårig investeringsplan.

Det är viktigt att följa upp och aktivt utvärdera genomförda investeringsprojekt för att säkerställa effektivitet i genomförandet. Utvecklingen av investeringsuppföljningen och exploateringsinvesteringarna ska därför fortsätta.

För att lokalernas och anläggningarnas ekonomiska värde och användbarhet för verksamhet och brukare ska säkerställas krävs en samlad och utvecklad analys och uppföljning av reinvesteringar och underhåll. Detta kräver också en bibehållen hög ambition för underhållet.

Nämndernas investeringsutrymme ska följas upp och analyseras i den ordinarie uppföljningsprocessen. Nämnderna ska samverka för att åstadkomma högsta möjliga effektivitet och måluppfyllelse. I den tidsmässiga planeringen ska nämnderna också i möjligaste mån beakta konjunkturläget och den rådande prisbilden för att undvika ökade kostnader.

Investeringsplanen för 2015-2018 uppgår till 16 miljarder kronor. Ramen möjliggör en ambitiös utbyggnad av förskolan och grundskolan. En särskild utökning av äldreomsorgens investeringar på 100 Mkr görs för att möta satsningen på äldres rätt till plats på äldreboende efter de nått 85 års ålder. Den siffran kan justeras beroende på utredningens slutsatser.

En storsatsning på fotgängare på 135 Mkr föreslås liksom en omfattande cykelbaneutbyggnad på 225 Mkr. Kollektivtrafiken tillförs 166,3 Mkr. Bullersaneringsprojekt för att möjliggöra en mer levande stad genomförs för 67,5 Mkr. Spårvagnsnätets strömmatning förstärks för att göra kollektivtrafiken snabbare,

pålitligare och mer bekväm att resa med. 107 Mkr ytterligare tillförs för att underlätta trafikflödena i staden under de kommande åren. I slutet av perioden, när nya Hisingsbron kommit längre, avsätts medel för en utredning om gång- och cykelbro över älven. Vi behöver även ta hand om det som redan finns och har en hög reinvesterings- och upprustningsnivå på över 760 Mkr för Trafiknämnden. Utöver detta genomförs dessutom de stora projekten i Västsvenska paketet.

406 Mkr avsätts för att bygga nya idrotts- och badanläggningar och rusta upp de gamla. Torslandahallen, ny idrottshall i Örgryte och Majorna-Linné är några exempel. Isanläggningar och GS-hallen rustas upp och Slottskogsrinken ersätts med ny is för allmänheten. En ny isbana för allmänheten byggs på Ruddalen. Befintliga badanläggningar rustas också upp och planeringen för att ersätta Askims simhall påbörjas. Även Slottsskogsvallen och Kvibergs idrottsområde rustas upp och utvecklas. Medel tillskjuts för reinvesteringar på 88 Mkr samt ytterligare för omklädningsbyggnader, markanläggningar och Bulycke ridanläggning.

Konstepidemin rustas upp för 15 Mkr.

13 Mkr avsätts för investeringar i jordbruksmark och 39 Mkr investeras i kolonilotter.

Park och Natur ges möjlighet att fortsätta utveckla lekområdena, parkerna, trädplaneringar och tryggheten i staden för 178 Mkr.

Stadens lokaler ska hålla en hög kvalitet och därför ökas lokalnämndens reinvesteringarnivå med 220 Mkr till 875 Mkr.

HIGAB får i uppdrag att initiera ett nytt museimagasin och varvs- och industrihistoriskt center. Kulturnämndens ramar 2018 höjs också med 14,4 Mkr och medel reserveras för tillkommande tillfälliga flyttkostnader.

HIGAB får i uppdrag att rusta upp Valhallabadet, en investering via Stadshus AB på 200 Mkr.

VA-anläggningarna rustas upp för att säkerställa dricksvattenkvalitet i världsklass.

Ökningar av driften

I den ekonomiska sammanställningen finns de ekonomiska ramarna för nämnderna. För tydlighetens skull presenteras här intressanta delar som bland annat ingår i dessa ramar. Observera att ramarna justerats upp för befolkningsförändringar, inflation, grundläggande indexutveckling med mera innan dessa medel läggs till ytterligare.

Utbildning

Förskola	50 Mkr
Grundskola	220 Mkr
Skolfam/skolprev	10 Mkr*
Universeum, besök för elever	1,3 Mkr*
Särskild satsning på studiehandledning och modersmål	20 Mkr*
Gymnasieskola	60 Mkr

Äldreomsorgskriterium för 85+

Äldreomsorg 85+ utredning	0,5 Mkr
Äldreomsorg 85+ införande i slutet av 2015	10 Mkr
Äldreomsorg 85+	75 Mkr från 2016

Hemtjänst

Hemtjänstuppdraget	120 Mkr över tre år*
Fria arbetskläder hemtjänsten	11,8 Mkr

Utökat underhållsbehov

Ökning utöver befintligt underhåll.	
Trafiknämnden	40 Mkr
Fortsatt högt underhåll av lokaler	175 Mkr**
Park och Naturnämnden	2 Mkr
Fastighetsnämnden	3 Mkr
Idrott och Föreningsnämnden	5 Mkr

Socialt ansvar

Nytt Bergsjöhöjd	33,5 Mkr
Boende för fattiga EU-medborgare	6,4 Mkr*

Kultur

Kulturskolan, avskaffande av kön	18 Mkr
Fri konst och kultur	10 Mkr
Biblioteket 300 m ²	4,5 Mkr*
Stimulans Filmutveckling	10 Mkr*
Blå Stället	1,1 Mkr

Arbete, personal och näringsliv

Projekt – sänkta arbetstider	15 Mkr
Timanställda/vikarier utbildas för tillsvidareanställningar	5 Mkr
Drive Me	
Social ekonomi	10 Mkr*
Särskilda insatser för att minska arbetslösheten	11,7 Mkr*

Lönesatsningar

Samtliga lönegrupper nedan är kvinno dominerade.

Lärlarlöner, inklusive förskola och barnomsorg	50 Mkr
Vård och omsorg	26 Mkr
Andra prioriterade yrkesgrupper	30 Mkr

Bostadsbyggande, grönsplanering och kollektivtrafik

Ökad kapacitet för bostadsbyggande och grönområden	10 Mkr*
Ytterligare ökad kapacitet för bostadsbyggande	5 Mkr
Utredning spårvagn	
Linné – Dag Hammarskjöld – Askim	3 Mkr

Miljö

Klimatstrategiarbetet	1,5 Mkr
Miljöprogrammet	38,7 Mkr
Naturresevat	5 Mkr*
Kvilledalen	5 Mkr*
Jordbruksmark	7 Mkr
Pedagogiska odlingsträdgårdar	1,5 Mkr

Socialt stärkande statliga medel

De statliga "schablonmedlen" fördelas i två år till enligt nedan.

Interreligiösa centret	1 Mkr*
Projektstöd Mammaforum	1,2 Mkr*
Projektbidrag till föreningar med integrationsfokus	6 Mkr*
Antidiskrimineringsbyrån	1 Mkr*

Övrigt

Utvärdering SDN-organisation	1 Mkr
------------------------------	-------

Sänkning av lånen

Låneåterbetalning via leasingmedlen från hamnen 480 Mkr

* = Förlängning av tidigare beslutade medel

** = Det var en tillfällig ökning 2014 till 175 Mkr, vilket planerades sänkas 2015. Nu behålls den högre nivån.

Mkr = miljoner kronor

Ekonomisk sammanställning 2015-2017, Mkr

	2015	2016	2017
RESULTATRÄKNING			
Verksamhetens intäkter	7 450	7 635	7 825
Verksamhetens kostnader	-33 794	-34 892	-35 996
Förändring av utvecklingsfond	104	44	14
Avskrivningar	-904	-1 009	-1 113
Verksamhetens nettokostnader	-27 144	-28 222	-29 270
Skatteintäkter och kommunal-ekonomisk utjämning m m	27 031	28 253	29 466
Finansiellt netto, inkl utdelning	593	-31	-196
Årets resultat	480	0	0

TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar	47 882	51 162	53 791
Omsättningstillgångar	9 500	9 700	9 900
Summa tillgångar	57 382	60 862	63 691

Eget kapital, avsättningar och skulder

Eget kapital	18 948	18 948	18 948
Varav årets resultat	480	0	0
Varav resultatutjämningsreserv	549	0	0
Avsättningar	2 850	2 925	3 035
Långfristiga skulder	24 252	27 882	30 611
Kortfristiga skulder	11 332	11 107	11 097
Summa skulder	35 584	38 989	41 708
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	57 382	60 862	63 691

Ekonomiska ramar, tkr

Stadsdelsnämnder	2015
Angered	2 735 300
Östra Göteborg	2 383 500
Örgryte-Härlanda	1 810 400
Centrum	1 435 200
Majorna-Linné	1 840 300
Askim-Frölunda-Högsbo	2 356 100
Västra Göteborg	2 100 300
Västra Hisingen	2 325 800
Lundby	1 444 900
Norra Hisingen	1 963 700
Summa SDN befolkningsansvar	20 395 500
Resursnämndsuppgifter SDN	196 450

Nämnder med särskild inriktning	
Byggnadsnämnden	107 600
Fastighetsnämnden	54 000
Färdtjänstnämnden	190 500
Idrotts- och föreningsnämnden	369 400
Kommunledningen	296 100
Kulturnämnden	380 900
Lokalnämnden	-205 200
Miljö- och klimatnämnden	52 500
Nämnden för Arbetsmarknad och vuxenutbildning	493 700
Nämnden för Intraservice	16 800
Nämnden för Konsument och medborgarservice, tillika överförmyndarnämnd	37 800
Park- och naturnämnden	213 200
Social resursnämnd	480 300
Trafiknämnden	552 100
Utbildningsnämnden	1 589 600
Valnämnden	1 300

Ekonomiska ramar med gemensamt samverkansansvar

Expansion inom funktionshinderområdet avseende LSS;	125 000
Resursnämnderna Angered, Centrum, Norra Hisingen, och Västra Göteborg	
Trygg vacker stad;	46 100
Trafiknämnden, Park- och naturnämnden och Byggnadsnämnden	
Nämnder med taxefinansierad verksamhet	
Kretslopp och vattennämnden	-

Ekonomiska ramar för särskilda budgetposter

Arkivnämnden	18 100
Business Region Göteborg AB	2 500
Fastighetsnämnden; transfereringar	61 500
Göteborg & Co Kommunintressent AB	75 700
Idrotts- och föreningsnämnden; studieförbunden	31 200
Räddningstjänstförbundet Storgöteborg	316 400
Överförmyndarnämnden; arvoden	14 100
Kommuncentrala poster	
Personal-/kompetensförsörjning	55 600
Reservation för nämndernas nyttjande av eget kapital	100 000
Av Göteborg finansierade tillköp i kollektivtrafiken	288 900
Underhållsåtgärder lokaler	175 000
Skolan, aviserade statliga medel	144 800
Insatser för timanställda och vikarier för att kvalificera sig för tillsvidareanställningar	15 000
Miljöprogrammet utvecklingsmedel	38 700
Utvecklingsmedel för studiehandledning och ämnesundervisning på modersmål	20 000
Fortsatt utveckling av hemtjänsten	15 400
Särskilda insatser för att minska arbetslösheten	11 700
Jubileumsplanen Göteborg 400 år	10 000
Utredning och införande av äldreboende 85+	10 500
Totalt ekonomiska ramar	26 798 750

Resursfördelning stadsdelsnämnder 2015

Målgrupp/kriterier	Antal	Vikt, kr	tkr	(%) av målgrupp
Barn och unga				
1-5 År	33 668	94 516	3 182 200	29,1%
6-9 År	23 451	66 446	1 558 200	14,3%
10-11 År	10 599	61 894	656 000	6,0%
12-15 År	19 695	85 034	1 674 700	15,3%
16-19 År	20 951	2 231	46 700	0,4%
Barn (1-9) med förvärvsarbetande eller studerande förälder			921 300	8,4%
Barnfamiljer med inkomst under 200 tkr/år			473 300	4,3%
Barn/ungdomar (0-20 år) med utländsk bakgrund			690 000	6,3%
Barn (6-15 år) med föräldrar med högst gymnasial utbildning			907 500	8,3%
Barn (0-17 år) med ej gift förälder utan arbete			823 800	7,5%
Summa barn och unga			10 933 700	100,0%

(fortsättning på nästa sida)

Vuxna och äldre inklusive funktionshinder

20-64 år	342 961	936	321 000	3,9%
65-74 år	47 000	1 394	65 500	0,8%
75-79 år	13 955	15 098	210 700	2,5%
80-84 år	10 408	29 338	305 400	3,7%
85-89 år	7 206	62 441	450 000	5,4%
90-94 år	3 655	112 531	411 200	5,0%
95- år	983	181 129	178 100	2,2%
Ensamboende 75 år och äldre			2 267 700	27,4%
Funktionshindrade med insatser enl lss			2 305 200	27,9%
Personer (25-64 år) med låg inkomst			158 800	1,9%
Personer (25-64 år) med låg utbildning			112 000	1,4%
Personer med sjuk-/aktivitetsersättning			1 144 100	13,8%
Ensamstående män med långvarigt socialbidragsberoende			160 100	1,9%
Arbetslösa utan ersättning			175 800	2,1%
Summa vuxna och äldre inklusive funktionshinder			8 265 600	100,0%
Försörjningsstöd			1 100 000	
Tillkommer				
Utveckling av hemtjänsten			59 000	
Merkostnader för ekologiska livsmedel			7 200	
Grundbelopp för nämndgemensamma kostnader			30 000	
Summa totalt SDN			20 395 500	

Ekonomiska ramar för resursnämndsuppgifter, tkr

	2015	SDN
Barn och unga		
Döv- och hörselverksamhet	26 000	Västra Göteborg
Mottagning för unga män	500	Centrum
Sjukhusundervisning	2 300	Örgryte-Härlanda
Ungdomars fritid	4 200	Angered
Ungdomars fritid	4 200	Östra Göteborg
Ungdomars fritid	6 600	Majorna-Linné
Ungdomars fritid	5 000	Askim-Frölunda-Högsbo
Ungdomars fritid	5 300	Lundby
Vuxna och äldre inklusive funktionshinder		
Hospiceverksamhet	37 200	Askim-Frölunda-Högsbo
LSS; boende utanför Gbg	15 300	Askim-Frölunda-Högsbo
Planering och samordning	1 600	Angered
Planering och samordning	3 100	Centrum
Planering och samordning	1 600	Västra Göteborg
Planering och samordning	1 600	Norra Hisingen
Äldreboendeplanering	5 000	Örgryte-Härlanda
Kultur och fritid		
Bergums fritidslantgård	650	Angered
Blå stället	10 600	Angered
El Sistema samordningsresurs	300	Angered
Frölunda kulturhus och bibliotek	37 700	Askim-Frölunda-Högsbo
Kulturhus i Bergsjön*	-	Östra Göteborg
Kulturhuset Kåken	12 400	Örgryte-Härlanda
Regionbibliotek	5 500	Östra Göteborg
Regionbiblioteket Hisingen	7 800	Lundby
Övrigt		
Stadsutveckling	2 000	Lundby
Summa resursnämndsuppgifter	196 450	

* Kulturhuset i Bergsjön kommer vid färdigställandet att utgöra resursnämnds-uppgift för Östra Göteborg

Investeringsplan 2015-2018

	Mkr
Idrotts- och föreningsnämnden	406
Fastighetsnämnden	642
Kretslopp och vattennämnden	1 468
Lokalnämnden	
Reinvesteringar	875
Förskola	1 499
Grundskola	2 777
Gymnasieskola	331
Äldreboende	200
Bostäder med särskild service	417
Övriga lokaler	150
Park- och naturnämnden	178
Trafiknämnden	
Fotgångarstaden	135
Cykelstaden	225
Kollektivtrafikstaden	166
Bilstaden (framför allt bulleråtgärder)	67
Godsstaden	5
Trafik 2016	100
Reinvesteringar	762
Stora projekt	5 272
Effektiviseringsfaktor på investeringsprojekt 5%	-264
Kommunövergripande investeringsutrymme	600
Totalt investeringsutrymme	16 011

Investeringsplan exploateringsinvesteringar 2015-2018

	Mkr
<i>Lokala anläggningar på allmän plats, finansiering genom gatu- kostnadsersättning och markförsäljning</i>	
Fastighetsnämnden, inkomster	2 689
Fastighetsnämnden, utgifter	-2 479
Summa lokala anläggningar	210
<i>Övergripande anläggningar på allmän plats, finansiering Göteborgs stad</i>	
Kretslopp och vattennämnden, utgifter	-219
Park- och naturnämnden, utgifter	-13
Trafiknämnden, utgifter	-360
Summa övergripande anläggningar	-592
<i>Totala inkomster</i>	<i>2 689</i>
<i>Totala utgifter</i>	<i>-3 071</i>
<i>Netto exploateringsverksamheten</i>	<i>-382</i>

**miljöpartiet
de gröna**

